

Kulturně společenský časopis
2008 • 5 na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

S Robertem Křesťanem
o Bobu Dylanovi

Jak se marxisté prali
o Kafku

Fantasticky stručné dějiny
řecké filozofie

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Na dylanovské motivy tvořím půlku života (rozhovor s Robertem Křesťanem) (4)
Zbyněk Vlasák: Jak se marxisté prali o Kafku (12)

Před Strží

Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek – Abstinenci (18)
Jakub Šofar: K chaloupce zády, k literatuře čelem 4 – Nářek (21)
Magdaléna Rysová: Básně (22)
Martin Groman: Kvítky na tubetějce (26)

Strž DA

Film Zbyňka Vlasáka: O otcích a synech (30) / Příliš mnoho ulit (31) / Umění cítit (33)
Literatura Jaroslava Balvína ml.: Tramvaj do stanice Smrt (36) / Tečka za Padoucníci (36)
Divadlo Otty Hejnice: Helšus si říká o Thálii (37) / vazáci měli modré košile jen na konferencích... (38)

Za Strží

Karel Hoff: Fantasticky stručné dějiny řecké (potažmo antické) filozofie I. (40)
Martina Kavková: Básně (44)
Kateřina Komorádová: Mediální (po)věstník na květen (46)

Podobrazník Honzy Hanzla

Svět je tak nelogický! (49)

Příloha

Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. (50)

Na titulní stránce: z filmu Venkovský učitel Bohdana Slámy, foto Martin Špelda, (k recenzi na str. 31)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 5, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Vystavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

SYSTEM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětsí obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

**DOBRÁ
ADRESA**

báSeň měSíce

Lucie Macků, 12 let

* * *

Alena a Apolena
seděly u polena.
Co dělaly, nikdo neví,
za chvíli však celé zhnědly.

(z paměti)

Naši milí,

v květnové Dobré adrese zjistíte, jak může dopadnout spojení Boba Dylana s Honzou Vyčítalem, jak neproběhlo setkání Marie Majerové s Franzem Kafkou, poučíte se, jak bojovat proti alkoholismu, a vzápětí se dočtete, že většina literárních postav nejraději chlastá, souloží a vyvádí ptákoviny, dozvíte se něco o rodičích a dětech, o tom, co všechno může znamenat podprsenka push-up, co by v antickém Spartánovi vyvolala existence atomové bomby a co to doopravdy znamená, když je někdo bez dvou za dvacet. A dojde i na poezii dvou mladých básnířek.

Takže klidně přeskočte nicneříkající úvodník a pusťte se do čtení.

Štěpán Kučera

O
čem
se
(ne)
mluví

**Na dylanovské motivy
tvořím půlku života**

Když na svém prvním albu hráli *Ještě jedno kafe*, do češtiny přebásněnou Dylanovu skladbu *One More Cup of Cofee*, stali se v mých uších Robert Křesťan s Druhou trávou držiteli klíčů k těžko dobyté poezii Boba Dylana. Nad aktuální deskou ***Dylanovky*** cítím, že je to trochu složitější.

Je rozdíl mezi překládáním básně a písničky?

To je jednoduché, píseň musíte přeložit tak, aby se dala zpívat. Musíte se zabývat dlouhými a krátkými slabikami, českými přízvuky... A teď si vezměte Dylana s jeho způsobem frázování a s jeho nepravidelnými verši. Napíše verš dlouhý přes půl stránky a jeho protějšek v další sloce má třeba jenom tři slova. Při práci na ***Dylanovkách*** jsem se často musel rozhodovat, jestli je důležitější dejme tomu těžký přízvuk, anebo sdělení toho textu.

Dylanovy písně nejsou jednoduché ani obsahově. V písni *Not Dark Yet*, jejíž překlad vaše album otevírá, vidí někteří aluze na Johna Keatse, v písni *A Hard Rain-A-Gonna Fall*, kterou jste zařadil jako druhou, zase na Walta Whitmana... Věnoval jste se při překládání i takovým intertextovým motivům?

Existují celé internetové stránky zabývající se jenom citacemi v Dylanových skladbách – zejména Bible, ale i různých básníků a filozofů. Uvažoval jsem o obou cestách, tedy buďto pustit se do toho takhle vědecky a snažit se postihnout veškeré odkazy, anebo přistoupit k tomu jako amatér – jímž jsem – a spolehnout se na svůj instinkt. Zvolil jsem si druhou cestu, samozřejmě lehčí, a pro mě zároveň upřímnější.

A zajímalo vás pozadí jednotlivých písní, okolnosti jejich vzniku?

První krok, který člověk musí podniknout, když překládá píseň, je porozumět jí, takže i seznámit se s reáliemi. Ale nepostupoval jsem nijak speciálně. V mém konečném výběru zůstaly písně, kterými jsem se déle zabýval a jejichž pozadí jsem už většínou znal.

Vaše překlady jsou přesné a skoro doslovné, jenom občas si text vynutil nějakou změnu. V písni *Not Dark Yet* se zpívá: „Sometimes my burden seems more than I can bear“, vy jste ten verš nahradil slovy: „Jako by pravda byla vadou na kráse“. Mám pocit, že jste tou větou vystihl jeden podstatný rys Dylanovy tvorby. Byl to záměr, odkaz na Dylana v jeho vlastní skladbě?

Ten verš vznikl kvůli rýmu, je to z nouze ctnost. Ale snažil jsem se zůstat Dylanovi co nejvěrnější i ve slovech, která do té písně zdánlivě nepatří.

Změnil jste taky závěr písně *A Hard Rain's A-Gonna Fall* – „but I'll know my song well before I start singing“ se mění na „tak tohle mi řekl, než začal jsem zpívat“ – jako byste se chtěl trochu distancovat od hlavního hrdiny toho příběhu...

Robert Křesťan (1958) je textař, zpěvák, skladatel, hudebník a kromě jiného taky překladatel americké prózy (zvláštní pozornost si zaslouží jeho překlad monumentálního románu Normana Mailera *Duch Děvky* /vyd. JOTA, 2006/). Svoji hudební dráhu začal v kapele Trapeři, do širšího povědomí se dostal ve skupině Poutníci, s níž vydal několik alb, mimořádných v kontextu české hudby osmdesátých let. V roce 1991 spoluzaložil kapelu Druhá tráva, se kterou jezdí na každoroční turné do Spojených států – tam byl několikrát zvolen zpěvákem roku v anketě Bluegrassové asociace. Poslední deska Druhé trávy ***Dylanovky*** byla v žánrových cenách Anděl 2007 nominována na album roku v kategorii folk&country.

To je pozůstatek dávného textu, který jsem napsal jako osmnáctiletý, a dneska z něj zbyly v celé písni asi čtyři verše ? to jsou jediné verše, kterým jsem tenkrát porozuměl správně. Ale ten závěr jsem tam nezanechal jenom z piety – mezi dneškem a situací, která tehdy panovala a kvůli které mimo jiné tahle píseň vznikla, je dost velký časový rozdíl (v době jejího vzniku byla tato píseň někdy vnímána jako varování před jadernou katastrofou, ačkoli sám Dylan se od takového výkladu distancoval – pozn. aut.), takže tímhle jsem se od ní maličko odsadil a naznačil, že *A Hard Rain-A-Gonna Fall* může znamenat i něco jiného.

A nelákalo vás i v jiných místech prosadit se víc jako autor, jako básník?

To ne, já na dylanovské motivy tvořím půlku života, takže tady jsem se snažil sloužit originálu až na hranici zpívatelnosti. Dylan je moje dlouholetá inspirace, nejen jako

Ještě není tma

Padají stíny, ale není kam se hnout,
nedá se spát ani zapomenout,
mám pocit, jako bych měl duši z oceli
a že mé jizvy ani slunce nezcelí.
Není kam jít, i když by bylo na čase,
ještě není tma, ale stmívá se.

Svůj pocit lidství jsem nechal někde v polích,
jako by za vším, co je krásné, bylo něco, co bolí,
přišel mi dopis, tak milý, samý cit,
napsala prostě, co měla na srdci.
A já už ani nevím, jestli ji poznám po hlase,
ještě není tma, ale stmívá se.

Viděl jsem Londýn i Paříž pozdě k ránu,
šel podél řeky až k břehům oceánu,
padl jsem na dno světa, níž než umím říct,
a v lidských očích už nehledám vůbec nic.
Jako by pravda byla vadou na kráse,
ještě není tma, ale stmívá se.

textář, ale i jako zpěvák a muzikant. To všechno se svým způsobem projevuje v mých písničkách.

Jako textář a muzikant chápu, ale váš a Dylanův zpěv je něco úplně jiného...

Tady bychom museli jít hodně zpátky do mých mladých let, protože kořeny mého zpěvu jsou právě tam. Tehdy jsem se vyvíjel. Dneska už mám vlastní rozum a nemíním nikoho imitovat, ale tenkrát, když jsem stál na určité křižovatce jsem se vydal právě tímhle směrem. Byl jsem majitelem velmi líbivého, pěkného hlasu, ze kterého se mohl stát ne snad přímo operní hlas, i když můj otec byl operní zpěvák, ale určitě hlas nějakého líbeznějšího druhu. Na té křižovatce mě ale ovlivnili Kris Kristofferson, Johnny Cash a Bob Dylan. Naučili mě, že sdělení je důležitější než hlas.

Vrátím se ještě k *A Hard Rain's A-Gonna Fall*. Ta píseň si podle mě přímo říká o nějakou divočejší aranž, určitě víte, jak se s ní před víc než třiceti lety vypořádal Bryan Ferry, když ji nahrál jako temnou, skoro punkovou diskotéku. Neměl jste chuť tu píseň obléknout do nějakého odvážnějšího kabátu?

My jsme se snažili najít vyvážený zvuk mezi Druhou trávou a Dylanovými posledními nahrávkami, jejichž vliv bych popsal jako zvýšený podíl improvizace a pocitových momentů v našem hraní.

Takže v *A Hard Rain's A-Gonna Fall* jsme zvolili tradiční tvar a na konci trubku jako vyvrcholení.

Nad některými písněmi mám pocit, jako by se aranže zastavily v půlce cesty. Naopak za nejpovedenější považuju zvuk písní *Sbohem, Angelino* a *Zvony zvoní...*

Tady se asi neshodneme. *Zvony zvoní* je překrásná aranž, hodně druhotrávovská, ale *Sbohem, Angelino* je moc folková.

Je barevnější než Dylanův originál i verze Joan Baezové. Líbí se mi písňaly Luboše Maliny i hlas Kateřiny Garcíi...

Katka je tam úplně ideální. Ale já mám z téhle desky radši ty električtější aranže, možná je to tím, že už jsme dlouho elektricky nehráli, takže je to pro mě něco nového.

Nahrávala s vámi spousta hostů, Kateřina García, Pavlína Jíšová, Charlie McCoy, Pavel Bobek... Ti všichni utáhnou sami celou desku a na *Dylanovkách* jenom přizvukují

Not Dark Yet

Shadows are falling and I've been here all day
It's too hot to sleep time is running away
Feel like my soul has turned into steel
I've still got the scars that the sun didn't heal
There's not even room enough to be anywhere
It's not dark yet, but it's getting there

Well my sense of humanity has gone down the drain
Behind every beautiful thing there's been some kind of pain
She wrote me a letter and she wrote it so kind
She put down in writing what was in her mind
I just don't see why I should even care
It's not dark yet, but it's getting there

Well, I've been to London and I've been to gay Paree
I've followed the river and I got to the sea
I've been down on the bottom of a world full of lies
I ain't looking for nothing in anyone's eyes
Sometimes my burden seems more than I can bear
It's not dark yet, but it's getting there

Přišel jsem na svět a zemřu, aniž bych chtěl,
všem se zdá, že se hýbám, jenže jako bych otupěl,
jen stojím a myšlenky mi běží buhvíkám,
už ani nevím, před čím sem utíkám.
I modlitba mi zní jen jako vítr ve vlasech,
ještě není tma, ale stmívá se.

Druhé trávě. Nechtěl jste aspoň Pavlu Bobkovi věnovat celou píseň *Ještě není tma* (*Not Dark Yet*), kde zpívá jenom dvě sloky?

Říkal jsem jim dopředu, o co půjde, ptal jsem se, jestli jim to za to stojí, a oni odpovídali, že jim to za to stojí, zazpívat si se mnou, což mě strašně těší. Pavel Bobek se v té době zotavoval z těžké nemoci, předtím měl dlouhé měsíce v krku trubičku a nevěděl, jestli ještě někdy bude moci zpívat. V té době ještě neměl hlasově na to, aby tu píseň utáhl celou. Nicméně později ji nazpíval znovu a zařadil ji na svoje výběrové album *Antologie*.

Zvoní zvony

Zvoní zvony barbarů
z těch měst, které sní.
Zvoní zvony v svatyních
a v údolích zní
řekám tak širokým
a tak hlubokým,
že svět se rozběh nazpátek
a čas beží s ním.

A jak jste spokojený s příspěvky Wabiho Daňka a Jana Vyčítala, kteří na albu otextovali a nazpívali každý po jedné písničce? Nemůžu se zbavit dojmu, že na to album nepatří...

Nápad natočit album Dylanových písniček jsem měl už od začátku devadesátých let, ale dlouho jsem nebyl schopný se k tomu odhodlat – a posledním impulzem byl právě Honza Vyčítal, který mi volal v jednom ze svých záchvatů nadšení a říkal, že spolu *Dylanovky* musíme udělat. Původně jsme se na tom měli podílet tři, ještě s Wabim Daňkem. Já jsem nad tím několik dní přemýšlel, protože jsem měl určité pochyby, ale mluvili jsme o tom s Lubošem Malinou (kapelník DT – pozn. aut.) a dohodli jsme se, že to zkusíme, že přes všechny pochybnosti by z toho mohla vzniknout pěkná deska. Pak řízením osudu, firem a věcí, o kterých tady ne-

můžu mluvit, se z toho projektu stala deska *Druhé trávy* s hosty a ten původně třetinový podíl se změnil na devět mých písniček plus dvě a dvě jejich. A tady už ta dramaturgie – jakkoli je dramaturgie téhle desky pořád pochybná – byla úplně vykloubená. Takže jsme se rozhodli vybrat z jejich nahrávek jenom jednu, která je z našeho hlediska zajímavější.

I was born here and I'll die here against my will
I know it looks like I'm moving, but I'm standing still
Every nerve in my body is so vacant and numb
I can't even remember what it was I came here to get away from
Don't even hear a murmur of a prayer
It's not dark yet, but it's getting there.

A vám osobně se Vyčítalova verze písně *Lily, Rosemary and the Jack of Hearts* líbí?

Tahle písnička představuje baladickou tvář Boba Dylana, odráží jeho lásku k historii Divokého západu, jeho cit pro romantiku i jeho imaginaci – a na naší desce se tohle kombinuje s nezaměnitelným vyčítalovským slovníkem. A až o tom pochybuje čím dál víc lidí, já si myslím, že ta písnička je půvabná... i když nevím, jestli slovo „půvabný“ je přesné v souvislosti s Honzou Vyčítalem. Ať ji lidi přeskakují, ať nám její zařazení vyčítají, ať ji označují za Vyčítalovu autopa-rodii... až se k ní někdy dostanou a až je unaví pořád ji přeskakovat, tak jí třeba přijdou na chuť.

Ring Them Bells

Ring them bells, ye heathen
From the city that dreams,
Ring them bells from the sanctuaries
Cross the valleys and streams,
For they're deep and they're wide
And the world's on its side
And time is running backwards
And so is the bride.

Zazvoň, svatý Petře,
čtyřem větrům, jež bdí,
zazvoň rukou železnou,
ať všichni to ví.

Je rušno a křik
v městech i vsích
a nad posvátnou krávou
soumrak hoří jak vích.

Zazvoň, milá Marto,
chlupci, jenž vodí pluh,
zazvoň, ať svět vidí,
že jen jeden je Bůh.

Pastýřka spí
tam u vrbov
a ovce kdesi v horách
raděj zbloudily s ní.

Zvoní zvon
za slepé, jež šílí,
zvoní zvon
za všechny, co zbyli,
zvoní zvon
za ty vyvolené,
co budou je soudit,
až Bůh řekne ne.

Zvoní zvon
za zmizelý čas,
za dětský hlas
a nevinnost v nás.

Zazvoň, svatá Kláro,
tam kde nejvýše je,
zazvoň z bunkru
za rozkvetlé orchideje.
Stoupá tam dým
a bitva je vším
a rozmazává rozdíl
mezi dobrým a zlým.

Dobře, přestanu ji přeskakovat a uvidím.

Zkuste to. Je to zajímavé spojení Dylana s Vyčítalem.

Když už jste zmínil Dylanovu baladickou tvář... která z jeho tváří je vám osobně nejbližší? Jeho novější píseň *Not Dark Yet* vám, řekl bych, výrazově sedla, na rozdíl například od čtyřicet let starého hitu *Maggie's Farm*.

Já mám rád všechny jeho tváře. Ale je pravda, a to jste charakterizoval naprosto přesně, že ten filozoficko-temný Dylan z posledních let je mi nejbližší. **Dylanovky** nemají žádný přesný dramaturgický záměr, vybíral jsem písničky, které patřily k mým

nejoblíbenějším, takže se tam objevila i *Maggie's Farm*, ale pravda je, že na našem albu nepatří k těm nejpovedenějším.

K těm nejpovedenějším naopak patří už prve zmíněná píseň *Zvony zvoní* neboli *Ring Them Bells*. Před časem jste tuhle skladbu označil za překladatelskou výzvu... Jste spokojený s tím, jak jste se s ní vypořádal?

Nejsem spokojený s žádnou písničkou. Ačkoli jsem si už na ten český překlad zvykl a už ho umím zpívat a už mi ten jazyk připadá přirozený, stejně se vždycky při poslechu originálu vrátím do deprese. Takže nemluvme o tom, jestli jsem s něčím spokojený, nebo ne.

Je pro vás Dylan výzvou i do budoucna? Neplánujete *Dylanovky II*?

Když jsme natáčeli a míchali tuhle desku, měl jsem splíny a říkal jsem si, že budeme muset udělat *Dylanovky II*, abychom ten průser napravili. Takže to bylo jedinkrát, kdy mě to napadlo. Na druhé straně těch písniček je tolik a skýtají tolik možností, že se tomu do budoucna nebráním. I když zatím na to nemám nejmenší pomyslení.

Chcete naopak pokračovat v překládání vlastních textů do angličtiny, jak jste to udělal na několika albech v minulosti?

Konečně jsem našel překladatelku, Američanku, se kterou je možné na těch textech pracovat a se kterou jsme se dohodli, že připravíme osm nebo devět textů a natočíme je na jaře příštího roku. Ale ta deska nevyjde u nás, vydá ji firma Compass Records ve Spojených státech.

Připravil

Štěpán Kučera

Ring them bells St. Peter
Where the four winds blow,
Ring them bells with an iron hand
So the people will know.
Oh it's rush hour now
On the wheel and the plow
And the sun is going down
Upon the sacred cow.

Ring them bells Sweet Martha,
For the poor man's son,
Ring them bells so the world will know
That God is one.
Oh the shepherd is asleep
Where the willows weep
And the mountains are filled
With lost sheep.

Ring them bells for the blind and the deaf,
Ring them bells for all of us who are left,
Ring them bells for the chosen few
Who will judge the many when the game is through.
Ring them bells, for the time that flies,
For the child that cries
When innocence dies.

Ring them bells St. Catherine
From the top of the room,
Ring them from the fortress
For the lilies that bloom.
Oh the lines are long
And the fighting is strong
And they're breaking down the distance
Between right and wrong.

*Původní texty převzaty z knihy
Bob Dylan: Lyrics/Texty 1962-2001
(Praha: Kalich, 2005)*

O
čem
se
(ne)
mluví

Jak se marxisté prali o Kafku

(čtyřicáté páté výročí
liblické konference)

Píše se květen 1963, před pár hodinami se k zámku v Liblicích nedaleko Prahy dobelhal staříčkový autobus Československé akademie věd. Delegaci na nádvoří osobně přivítal Ladislav Štoll, hlavní to vyznavač schematismu socialistické literatury. Účastníci konference teď sedí v sále a čekají, až staříčká Marie Majerová přednese úvodní projev. Nikdo netuší, jaké politické důsledky tohle dvoudenní mezinárodní setkání marxistických literárních vědců nad dílem Franze Kafky bude mít.

Člověk rovná se švábu

Pokud chceme odhalit kořeny liblické konference, musíme se vrátit o pár let zpět. Po roce 1948 se v Československu přestalo

o Kafkovi mluvit. Jednak byl velmi vzdálen tehdy propagovanému socialistickému realismu a roli v tom zřejmě sehrál i jeho židovsko-německý původ.

Sporadické zmínky o něm pak byly velmi podobné té od Američana Howarda Fast, v padesátých letech v socialistickém táboře považovaného za největšího žijícího amerického spisovatele. Přestože tehdy žili také John Steinbeck, Ernest Hemingway nebo William Faulkner. Fast se o Kafkovi zmiňuje v knize Literatura a skutečnost. Píše, že sedí na vrcholu „kulturního hnojiště reakce“ a že hlásá „maloburžoazní rovnici ně-

„Pokusil jsem se ho přechíst, ale přiznám otevřeně, že to vyžadovalo osobní sebezapření,“ připomíná někdejší komunistický prezident Antonín Novotný svoji zkušenost s Franzem Kafkou. I ta přispěla k tomu, že to pražský židovský spisovatel neměl za minulého režimu zrovna jednoduché.

meckého fašismu“, tj. že „člověk rovná se švábu“. Kdo četl Kafkovu Proměnu, pochopí, kde bral Fast pro toto květnaté přirovnání inspiraci.

Nicméně kromě mála podobných útoků se o Kafkovi mlčí. Jeho knihy se nevydávají, literární publicisté ho ignorují.

Prvním zlomem v pohledu na něj se tak nepřímě stal až XX. sjezd KSSS, kde Nikita Sergejevič Chruščov pronesl svůj slavný projev *O kultu osobnosti a jeho důsledcích* v roce 1956, který měl výrazný ohlas ve všech socialistických satelitech.

Dohled nad kulturní scénou se dočasně trochu rozvolnil a jméno Kafka se mohlo znovu vynořit ze zapomnění, poprvé se tak děje v článku německého marxistického kritika Franze Carla Weiskopfa v šestém čísle nově založeného časopisu Světová literatura. To se psal ještě rok 1956. V roce 1957 pak vychází v revue Nový život studie *O Franzi Kafkovi* z dílny dvou mladých filozofů Ivana Dubského a Mojžíra Hrbka, ve které je poprvé Kafkovo dílo vyličeeno v o něco světlejších barvách.

Ve stejném roce vydává nakladatelství Československý spisovatel sbírku povídek Deset novel 1957, kde se objevuje Kafkova próza *V trestanecké osadě*. Později opět časopis Světová literatura otiskuje dvacetistránkovou prózu *Doupě*, ve stejném čísle pak i studii Kafkova překladatele Pavla Eisnera pod názvem *Franz Kafka*, která ještě před šesti lety mohla vyjít pouze v New Yorku. V roce 1958 dokonce v Československém spisovateli vychází, u nás vůbec poprvé, román *Proces*. Aby ho v časopise Květen zrecenzovali už zmiňovaní Dubský a Hrbek. To už je ale v době, kdy poměry opět tuhnou, a právě například časopis Květen je brzy zastaven.

V roce 1959 vychází ve stranické Tvorbě článek *Spor o Franze Kafku* od Jiřího Hájky, který velmi pregnantně vystihuje většinový postoj tehdejších oficiálních marxistických kritiků, který by se mohl vyjádřit závěrečnými větami jeho studie: „*Kafkovský životní*

pocit a jeho etická problematika není naším pocitem a naší problematikou. Budme šťastní, že je tomu tak. Nic to neubírá na naší úctě k tomu tragickému osamělci, který vzešel z naší země. Kdo by chtěl však z krvavé vážnosti Kafkova svědectví preparovat pro dnešek jednotlivé životní postoje, kdo by z této životní pravdy chtěl začít vyrábět nějakou novou literátskou konvenci, bude jen nevýslovně směšný.“ Jinými slovy: Franz Kafka byl významným spisovatelem, který velmi přesně zachytil odcizení člověka v kapitalistické společnosti. Nicméně pro náš socialismus již není aktuální, není třeba ho již rozebírat, jím se inspirovat či ho nějak vyzdvihovat.

„Soudruzi, mám to pod palcem“

Začátek 60. let, tak trochu navzdory oficiální politice Antonína Novotného, je počátkem liberalizace společnosti. V květnu 1960 je propuštěna hlavní vlna politických vězňů, je přijata socialistická ústava, přestože lidé, kteří mají dozor nad kulturní politikou, se snaží utáhnout otěže, nedaří se jim to. A tak, zhruba v roce 1962, mění taktiku a jsou často svolní ke kompromisům. Naopak se ale v roce 1963 přiostruje mezinárodní situace, bez viny na tom určitě nebyla tzv. karibská krize. Druhým faktorem, proč nebyl rok 1963 úplně vhodný pro to, aby uvolnil debatu kolem Kafky, byla Chruščovova návštěva moskevské výstavy moderního výtvarného umění v prosinci 1962. Jeho reakce byla údajně velmi chole Rická, moderní umění striktně odmítl a za vzor dal výtvarníkům obraz ruské břízy. Jeho projev byl samozřejmě otištěn i v Rudém právu a atmosféře v kulturních kruzích v Československu rozhodně neprospěl.

Nicméně v té době se mezi germanisty Karlovy univerzity začalo mluvit o konferenci, která by zareagovala na zájem o Franze Kafku a pokusila se jeho odkaz ně-

Později opět časopis
Světová literatura
otiskuje
dvacetistránkovou prózu
Doupě, ve stejném čísle
pak i studii Kafkova
překladatele Pavla
Eisnera pod názvem
Franz Kafka, která ještě
před šesti lety mohla
vyjít pouze v New Yorku.
V roce 1958 dokonce
v Československém
spisovateli vychází,
u nás vůbec poprvé,
román *Proces*. Aby ho
v časopise Květen
zrecenzovali už
zmiňovaní Dubský
a Hrbek. To už je ale
v době, kdy poměry
opět tuhnou, a právě
například časopis
Květen je brzy zastaven.

Jeden z privilegovaných členů přípravného týmu Goldstücker naopak osobně zabránil účasti Gustava Janoucha, bývalého tajného agenta, požitkáře a autora knihy *Hovory s Kafkou*, o jejíž autenticitě se dodnes vedou spory. Kusák ho chtěl na konferenci propašovat aspoň jako televizního technika, ale i tomu Goldstücker zabránil. Janouchova neúčast pak způsobila rozepře mezi účastníky konference, zvláště když vyšlo najevo, že oficiální důvod Janouchovy nepřítomnosti, totiž že bydlí daleko a je nemocen, se nezakládá na pravdě.

jakým způsobem zhodnotit, samozřejmě pouze v rámci dobového marxistického literárně-kritického kontextu. Mezi hlavní pořadatele a iniciátory konference patřili publicista Alexej Kusák, ředitel Ústavu dějin KSČ Pavel Reiman, germanista prof. Eduard Goldstücker (mimo jiné autor sloganu „socialismus s lidskou tvář“, tehdy relativně čerstvě propuštěný politický vězeň) a literární teoretik a člen Ústavu pro českou literaturu ČSAV František Kautman.

Kdo byl ten první, který přišel s myšlenkou mezinárodní konference, není do dnes zcela jasné a trochu to ukazuje na drobné lidské slabosti, které dávají jménům z historie někdy tolik potřebný druhý rozměr. Tak například Kusák v knize Tance kolem Kafky za iniciátora myšlenky považuje sám sebe. Goldstücker ve svých pamětech pro změnu píše: „Někdy v roce 1962 jsem se rozhodl důkladněji přezkoumat, zda oficiální výhrady proti Kafkovi jako ‚buržoazním dekadentovi‘ mohou nalézt oprávnění v jeho díle. Navrhl jsem svolat mezinárodní konferenci?“ Michal Reiman, syn Pavla Reimana, zase v několika před pěti lety publikovaných článcích přiznává zásluhu na svolání konference svému otci.

Kromě konference přicházel čtvrtý do party Kautman na setkání přípravného výboru i s myšlenkou na muzeum Franze Kafky v Praze. Ta ale byla velmi rychle odmítnuta jako nereálná. Naopak nápad na uspořádání konference se dostal až ke schvalování do sekretariátu ÚV KSČ, kde se o jeho úspěch postaral především Jiří Hendrych, který měl na starost kulturní politiku a navíc byl i chráněncem Novotného. V usnesení se-

kreteriátu se píše, že konference bude „usilovat o marxisticko-leninské hodnocení jeho (Kafkova) díla, poznamenaného hlubokými rozpory v postavení inteligence a středních vrstev za kapitalismu. Takový rozpor by zároveň pomohl ujasnit, že Kafkova tvorba přes svůj velký historický význam nemůže být považována za vzor pro vývoj literatury za socialismu.“ Jak patrně, bylo toto usnesení zcela ve shodě se zmíněným Hájkovým článkem. Podle Kusáka však tyto rituální části usnesení, plné dobových obrátů, tehdy nikdo z literárních vědců nebral úplně vážně.

Do zákulisí schvalování liblické konference nechává ve svých pamětech nahlédnout i sám prezident Novotný: „Bylo nám to divné, proč tolik humbuku se spisovatelem, o němž nechtěl slyšet ani režim Masarykových a Benešových buržoazních demokratů. Nikdo se tehdy o Kafku nezajímal, nebyl prostě ke čtení. Teprve později, když jsme viděli mezinárodní režii konference, snahu udělat ze sympozia vysoce politickou záležitost, která měla vyhovovat záměrům revanšistů v Československu, jsme chtěli konferenci zarazit. Proti se postavil Hendrych, který tvrdil, že by to mělo špatný dopad ve světě, kde se o sympoziu hodně mluvilo. Stál za tím povolit konferenci a zaručoval se celému ústřednímu výboru strany, že v Liblicích k ničemu nedojde. Pamatuji si jeho slova: ‚Nebojte se, soudruzi, mám to pod palcem.‘“

Po schválení na nejvyšších místech už nic nebránilo začít naplno připravovat konferenci. Nejdůležitější pochopitelně bylo rozhodnutí, koho pozvat. Přípravný výbor oslovil několik sovětských literárních vědců, i přes naléhání na příslušné odborné instituce a univerzity však ze SSSR nikdo nepřišel. Naopak velký zájem způsobila konference mezi teoretiky z NDR. Ze strachu, aby nebyla konference devalvována jen na dvoustranné setkání, rozhodli se pořadatelé pozvat Rogera Garaudyho, člena francouzské komunistické strany, a Ernsta Fischera, pro změnu rakouského komunistu. Z Polska přijel profesor Roman Karst, který sice

nebyl marxistou, ale jeho polský původ mu umožnil na konferenci vystoupit. Přijeli také zástupci z Jugoslávie a Maďarska.

Jeden z privilegovaných členů přípravného týmu Goldstücker naopak osobně zabránil účasti Gustava Janoucha, bývalého tajného agenta, požitkáře a autora knihy *Hovory s Kafkou*, o jejíž autenticitě se do dnes vedou spory. Kusák ho chtěl na konferenci propašovat aspoň jako televizní technika, ale i tomu Goldstücker zabránil. Janouchova neúčast pak způsobila rozepře mezi účastníky konference, zvláště když vyšlo najevo, že oficiální důvod Janouchovy nepřítomnosti, totiž že bydlí daleko a je nemocný, se nezakládá na pravdě.

Až na výjimky se tedy v Liblicích sešli přední marxističtí literární vědci z několika zemí, především z Československa a NDR. Právě onen přívržek marxističtí vede dnes řadu osobností hodnotit liblickou konferenci podobně, jako učinil Milan Uhde v rozhovoru s listem *Welt am Sonntag* 2. 8. 1990: Tj. jako „*pokus začlenit Kafku do komunistické ideologie. Z vědeckého hlediska to byl nesmysl, a když se na to dnes zpětně díváme, byla to také ostuda. Liblice sice otevřely cestu pro Kafku, ale falešnou*“. Podobně se o čtyři roky později vyjádřil i tehdejší předseda ODS Václav Klaus, který mluví o snaze udělat z Kafkovy Ameriky „*jakousi alegorii útlu dělnické třídy*“.

Ten milý černovlasý mladík

Konference se nakonec konala 27. a 28. května 1963 a další z pořadatelů, František Kautman, sám přiznává, že setkání nepřineslo nějaké nové převratné metodologické či materiálové objevy v oblasti výzkumu Kafkova díla, a přidává osobní vzpomínku, která vcelku vystihuje atmosféru a vrací nás přímo na zámek v Liblicích: Konference „*byla zahájena staříčkou představitelkou socialistického realis-*

mu v české literatuře Marií Majerovou, která v plynulém a efektním projevu vzpomínala na to, jak ji okouznil černovlasý mladík jasnozřivého pohledu, s nímž se setkala v salonu Mileny Jesenské, tehdy podruhé provdané za architekta Jaromíra Krejčara. Bohužel tehdy už byl Kafka čtyři léta mrtvý a kdysi velmi atraktivní žena Marie Majerová si ho zřejmě spletla s jiným pohledným mladíkem“.

Mezi teoretiky převládaly existenciální, neopozitivistické a fenomenologické přístupy, které ale samozřejmě navazovaly a vycházely z marxistického pojetí. Někteří z českých zástupců, zejména pak Goldstücker, vyzývali k tzv. „*uzemnění*“ Kafky, tj. ke zdůraznění vlivu pražského prostředí na jeho tvorbu, a odvážnému konstatování, že Kafku nelze pochopit bez důkladné znalosti Prahy. Několikrát byla také zdůrazněna aktuálnost Franze Kafky i pro socialistickou společnost a zejména potřeba zkoumat to, co bylo v době před odhalením kultu osobnosti okázale a pohrdavě ignorováno a přenecháno buržoaznímu výkladu. Například Dagmar Eisnerová ve svém referátu řekla: „*Franz Kafka žil, trpěl a zápasil v Praze. Vyjádřil velkým uměleckým dílem úzkost z odcizení člověka, z nejistoty jeho existence, a hledal cestu k opravdovému, důstojně naplněnému životu. Jeho dílo je svědectvím o neomezené odpovědnosti, kterou jedinec v tragicky marném úsilí přijímal za všechny. Odpovědnost v každé situaci, ve vztahu ke každému člověku je i ve změněných podmínkách požadavkem nové mravnosti lidských vztahů*“.

Z politického i literárně-teoretického hlediska byly v ostré kontradikci k projevům ostatních účastníků konference výroky čle-

Některé zdroje uvádějí, že odjela z Liblic z osobních důvodů, některé, že se bála východoněmecké tajné policie. Nicméně zbytek německých teoretiků se striktně držel odmítavého stanoviska k aktuálnosti Kafkových děl. Klaus Hermsdorf mimo jiné prohlásil: „*Oprávněnost a produktivní funkce Franze Kafky v literatuře a ve společnosti je po mém soudu v tom, že působí jako osten, abychom ve skutečnosti překonali to, co on ukázal jako nepřekonatelné. To v sobě zahrnuje úkol: přispět k tomu, aby se stal historickým*“.

Po srpnové okupaci se
situace opět radikálně
obrátila. Zejména
německá média znovu
vytáhla liblickou
konferenci na pořad
dne. Například Neues
Deutschland o ní v září
1968 píše: „Důležitým
milníkem růstu vlivu
revizionistické
ideologie byla
konference o Kafkovi
v roce 1963. Zde se
objevil revizionismus
v ČSSR poprvé tak
stmeleně a nepokrytě.“
Kafka je tu opět
hodnocen ve stylu
padesátých let...

nů delegace z NDR. Nakonec nevystoupila Anna Seghersová, která jako jediná vyjadřovala ve svých pozdějších pracích ke Kafkově dílu obdiv. Některé zdroje uvádějí, že odjela z Liblic z osobních důvodů, některé, že se bála východoněmecké tajné policie. Nicméně zbytek německých teoretiků se striktně držel odmítavého stanoviska k aktuálnosti Kafkových děl. Klaus Hermsdorf mimo jiné prohlásil: „*Oprávněnost a produktivní funkce Franze Kafky v literatuře a ve společnosti je po mém soudu v tom, že působí jako osten, abychom ve skutečnosti překonali to, co on ukázal jako nepřekonatelné. To v sobě zahrnuje úkol: přispět k tomu, aby se stal historickým.*“

Ještě ostřeji to vyjádřil Ernst Schumacher: „*Kafkovo dílo, jako všechno, co je v lidské kultuře významné, bude vítězným marxismem zrušeno: bude možno je chápat historicky a těžít z něho pro další historii.*“

Jak patrně, tato stanoviska byla neslučitelná, a v tomto se obě části účastníků konference rozešly ve sporu, což byla jedna z příčin následného česko-německého konfliktu. I vědci z NDR sice Kafku uznávali jako výborného spisovatele, který ale, podle nich, patří minulosti, naopak ostatní účastníci konference trvali na jeho aktuálnosti i pro člověka žijícího v socialismu. Němečtí teoretikové tak vlastně zůstali u názoru, který tedy byl aktuální v roce 1959, kdy psal Hájek zmiňovaný článek *Spor o Franze Kafku*.

Liblice jako posel pražského jara

Necelý měsíc po konferenci napsal jeden z jejích účastníků Francouz Roger Garaudy článek *Kafka et le printemps de Prague*, ve kterém mluví s neskryvaným nadšením o liblické konferenci a poprvé užívá termín pražské jaro, který posléze v roce 1968 získal další rozměr.

Opravdovou polemiku však způsobila až reakce z pera Alfreda Kurelly v listu Der

Sonntag v srpnu 1963, kterou pak v překladu pod názvem *Jaro, vlaštovky a Franz Kafka* otiskly Literární noviny v říjnu téhož roku. Kurella v článku ostře odmítl dávat do souvislostí termín odcizení, tak jak ho definoval ve svém díle Karel Marx, a odcizení, jak ho literární vědci na liblické konferenci chápali ve spojitosti s Franzem Kafkou. Celý článek končí výpadem proti Garaudymu, kdy Kurella odmítá jeho tezi o vzletnutí vlaštovek, poslech jara, a místo toho mluví o netopýrech, poslech noci.

O Kurellově motivaci se dodnes spekuluje, jistou roli zřejmě hrálo i to, že v lednu téhož roku ztratil všechny své funkce ve vedení SED, komunistické strany NDR, a potřeboval se opět zviditelnit. Později Kurella pro italský list El Contemporaneo píše: „*Můj článek v Sonntagu byl politickým článkem. Byl namířen proti politickému oceňování pražské konference (myšleno liblické konference) jako bodu obratu v marxistickém myšlení a proti politickému hodnocení naší epochy jako společenského stavu, pro který dává Kafka tu správnou interpretaci.*“ Cílem Kurelly tak nebyl ani tak výpad literárně-teoretický jako spíše politický.

Na jeho útok reagovali v Literárních novinách Goldstücker, Garaudy i Fischer (všichni zjevně překvapeni, že se z původně zamýšlené nenápadné konference stala vysoce výbušná politická záležitost). „*O to vlastně šlo v Liblicích. O to, že stanovisko vyjádřené dodatečně článkem soudruha Kurelly již nevyhovuje našim dnešním potřebám a zítřejším perspektívám. Tři mladí a jinak nadaní literární vědci z NDR, kteří, ač mladí, hájili toto konzervativní stanovisko, zůstali izolováni. Nezdá se s. Kurellovi, že něco není v pořádku s jeho tvrzením, že by právě tyto tři mladí lidé byli zastávali jediné správné marxistické stanovisko proti všem ostatním účastníkům konference, mezi nimiž byli osvědčení a známí marxističtí myslitelé?*“ napsal například Goldstücker v článku *Dnešní potřeby, zítřejší perspektivy* v Literárních novinách. Další polemiky s Kurellou z per Kautmana

a Reimana už vyjít nemohly. Do vydání je nepustila vyšší místa, která se mezitím (přes počáteční odpor Novotného) pod nátlakem Sovětského svazu dohodla s německou stranou na umělém uhašení konfliktu. I tak byla tato přeshraniční polemika, ve které už ani příliš nešlo o Kafku, jedním z mála vyhocených a viditelných sporů mezi dvěma jinak oficiálně spřátelenými socialistickými zeměmi.

Liblické konferenci také nelze upřít to, že se jí podařilo na období až do příjezdu „spřátelených“ vojsk Kafku jako autora v českém prostředí legitimizovat. Mohla tak vyjít například Kafkova biografie z pera Maxe Broda (1966), začaly se vydávat jeho spisy, vyšly i *Dopisy Mileně* (1968). Zároveň byl v Divadle Na Zábradlí inscenován v režii Jana Grossmana *Proces* (1966). *Zámek* se dočkal dramatizace v Divadle S. K. Neumanna (1965). Kafka tak mohl ovlivnit řadu autorů tehdy nastupující generace a jeho stopy nalezneme v dílech Milana Kundery, Václava Havla či Ivana Klímy, ale také ve filmech nastupující nové vlny.

Po srpnové okupaci se situace opět radikálně obrátila. Zejména německá média znovu vytáhla liblickou konferenci na pořad dne. Například Neues Deutschland o ní v září 1968 píše: „*Důležitým milníkem růstu vlivu revizionistické ideologie byla konference o Kafkovi v roce 1963. Zde se objevil revizionismus v ČSSR poprvé tak stmelně a nepokrytě.*“ Kafka je tu opět hodnocen ve stylu padesátých let, pohledem podobným Howardu Fastovi. Tato rétorika byla převzata i novým normalizačním režimem. Jan Kozák na ustavujícím sjezdu nového Svazu českých spisovatelů označil liblickou konferenci za politický akt a snahu zanášet infekci do krevního oběhu socialistické literatury.

Zajímavé je, že myšlenku, že liblická konference byla jakýmsi začátkem, předzvěstí pražského jara, dnes někdejší účastníci této konference všemožně propagují. Například Kusák označuje konferenci za

„*ofenzivní operaci proti vládnoucí moci*“ a hovoří o tom, že si čeští účastníci byli velmi dobře vědomi, že „*prosadit volný přístup ke Kafkovu dílu by znamenalo vytvořit obrovský průlom do vládnoucí ideologie*“ a že s Kafkou dostane prostor i celé moderní umění. Naopak Petr Pithart ve své knize *Osmašedesátý píše* v souvislosti s první polovinou šedesátých let toto: „*Kafka se stal univerzálním klíčem skoro ke všem choulostivým problémům. Byl spíše zástupným pojmem – sublimovaným symbolem trvajícím nadvlády sil nerozumu a zla než autorem literárních textů. Je už dnes součástí kafkovského světa, že diskuse o tomto autorovi a speciálně vědecká konference s mezinárodní účastí v Liblicích byla a je zejména našimi přísnými ideologickými kritiky z NDR vydávána za signál k nástupu kontrarevoluce, která v roce 1968 už jen vyvrcholila? Představa, že všechno začalo na zámku v Liblicích, kde byly předneseny všehovšudy dva opravdu podnětné referáty a jinak mnoho dobře míněných, ale plytkých úvah, je opravdu – kafkovská.*“

Skutečností je, že se Kafka po roce 1968 pro českého čtenáře a diváka oficiálně odmlčel. Stejný osud pak potkal většinu účastníků konference. Goldstücker, Eisnerová, Kusák nebo Karst emigrovali, Fischer a Gaudy byli vyloučeni z rakouské resp. francouzské komunistické strany. Ty, kteří v Československu zůstali, postihl podobný osud jako Kautmana, jenž byl vyhozen z ČSAV, bylo mu znemožněno publikovat i překládat, chvíli byl bez zaměstnání, poté se živil jako prodáváč a nakonec odešel do invalidního důchodu.

Další zmínky o Kafkovi se v tisku objevily až v polovině osmdesátých let a byly většinou podobné východoněmeckému výkladu jeho děl, totiž že to byl uznávaný spisovatel minulosti, který nám už dávno nemá co dát. O samotné liblické konferenci se mohlo svobodně promluvit až po roce 1989.

Zbyněk Vlasák

*Byl spíše zástupným
pojmem – sublimovaným
symbolem trvajícím
nadvlády sil nerozumu
a zla než autorem
literárních textů. Je už
dnes součástí
kafkovského světa, že
diskuse o tomto autorovi
a speciálně vědecká
konference
s mezinárodní účastí
v liblicích byla a je
zejména našimi přísnými
ideologickými kritiky
z NDR vydávána za
signál k nástupu
kontrarevoluce, která
v roce 1968 už jen
vyvrcholila?*

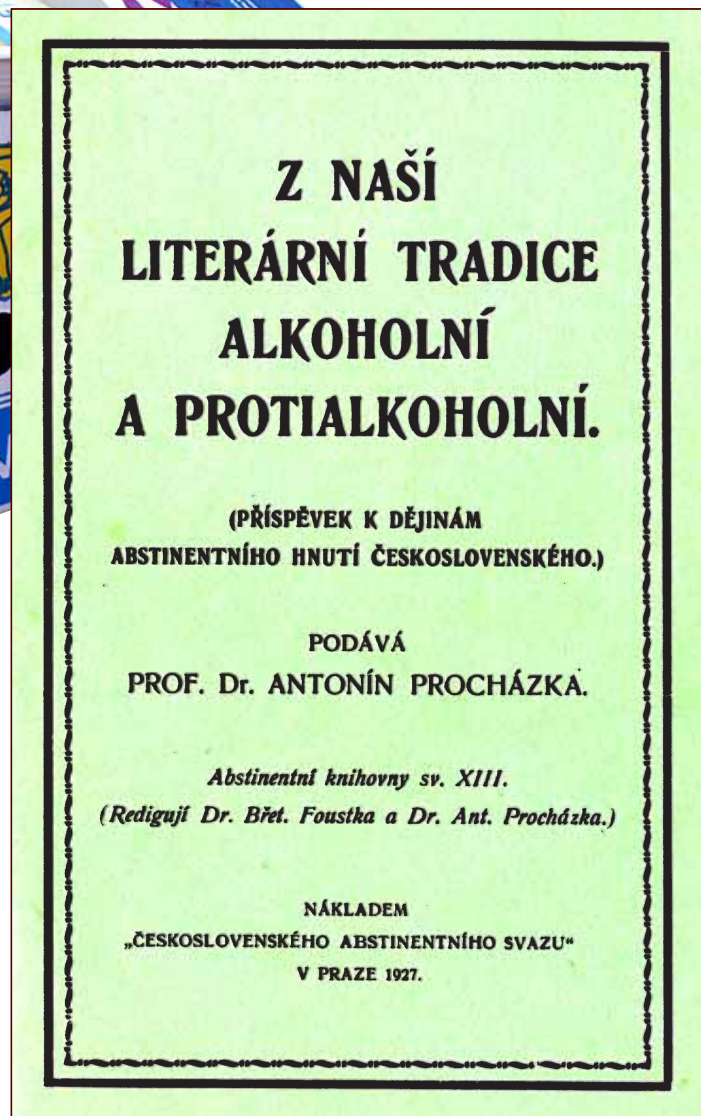

Z antikvariátních banánovek

Prof. dr. Antonín Procházka: Z naší literární tradice alkoholní a protialkoholní

Čtyřicátá léta století devatenáctého znamenají netoliko znatelný vzrůst alkoholního průmyslu u nás, ale také vzrůst zájmu naší společnosti i literatury o trojici nejvýznamnějších alkoholních požívatín, jimiž až podnes jsou: víno, pivo a kořalka. Příležitosti a okolnosti, kdy šlo o požívání alkoholu, byly tak časté a obecné, že nemohly zůstat bez pronikavého ohlasu a vlivu ani v produkci literární. Časopisy poučují nás po této stránce všestranně. Tylovy „Květy“, ale také „Česká včela“, sledují bedlivě společenský zjev alkoholní záliby i zvykového alkoholismu své doby. Zvláště v „Kvě-

tech“ nalézáme, ač porůznu rozptýlenou, přece však zajímavou hlídku ciziny. Je vážným svědectvím pro důležitost problému alkoholního, že v článcích zeměpisných, cestopisných a národopisných, ba i v povídkách a různých črtách jako charakteristikon, význačný rys povahy nebo kulturnosti národa uvádí se aspoň stručnou zmínkou, jak se chová k alkoholu. Tak projdeme tu téměř celým světem.

Německo slyne jako domovina pijáků. Zpravodaj „Květů“ roku 1947 (332), vyslovuje údiv, že v Mnichově, pravé pokladnici krásného umění a vysoké kultury, panuje v obecním řemesle vesměs nepochopitelný nevкус, a podotýká, že ovšem „jsou v tom městě obrové ječmenného klasu, kteří na jedno posezení 12–16 i 20 mázíčků vyzunknou“.

V „Květech“ 1847 (328) je otištěna statistika „Co Vídeň loňského roku (t. 1846) snědla a vypila!“. Nehledě k pokrmům druhu nej-

rozmanitějšího, jež toho roku strávilo měsíc nad Dunajem, uvádí se mezi nápoji: 279.240 věder vína, 853.500 věder piva a 13,540.200 pint mléka. Ovoce čerstvého se snědlo 230.460 centů, sušeného 14.240 centů. Srovnáte-li statistiku dnešní, přihlížejíce ovšem k vzrůstu populace, poznáte zřetelně, nastal-li ve Vídni pokrok k lepšímu a odvrát od alkoholismu někdejšího, nebo ne.

O poměrech ve Lvově podává zprávu K. L. Zap (Kv. 1837, 372). O selských trzích lvovských, jež bývají v židovské čtvrti, vyslovuje se s nechutí: „na všechny smysly člověka dorážejí odporné city; tu v kořaleční budce pijí sedlky v halenách, bosé a otrhané, se sedláky o závod; tito, nemajíce též kusu poctivého šatu na sobě, pijí, utírají si vous, bijí se s ženami, a opět pijí, až někdy poslední krejcar, co utržili, do kapsy úslužné Židovky vklouzne; před budkou zástup bradatých Židů s vysokými chlupatými čepicemi na hlavách, ukrutný křik, uprostřed nich bohatý sedlák, Bojek ze stryjského kraje, viděti, že vůdka mu již trošek rozumu na mále zůstavila, kupuje nějaký oděv, bída z něho jen čouhá, Židé ho přeskřikují a chtivými zraky naň se všech stran dotírají; dvacet, třicet jiných černofoousů zevluje a hoví si v pusté zahálce; v tom se motá mladá ztočená Židovka, hnusno se na ni podívat, nosí necičky a v nich dřevěnou lžící porývá svařené neřestné fizole (boby) na prodej; všecko křičí, všecko se jinak a jinak šklebí, druhého škubá, strká, váda a klení luzy v tom onom koutě, bláto nezřídka až nad kotníky, jinde až pod kolena; nos zažívá veškeré druhy zápachů, hlava se točí.“

U Srbů lužických zálibu v lihovinách konstatuje Dr. H. Meynert (čl. Sirběni v horní Lužici, přel. Jiří Jan ze Staré Prahy; Kv. 1838, 285). Obveselují se obyčejně lezením na sloup uhlazený a při podávání konvice první dokola stávají se staří i mladí nejveselejšími, při čemž hudcové tak nazvanou skočnu (něm. Gefützel) neb dokolnu (něm.

Runda) hrají.“ Srbům vytýkají se jako vady zvláště: mysl zatvrzelá, urputná, chuť k nápojům přílišná, chování neuhlazené, náchylnost k pověrčivosti.

Valaši v Sedmihradsku (podle článku J. Škody v Kv. 1838, 318) vynikají prý lenivostí nad Maďary; rádi tráví ze svých zásob, nestarajíce se o budoucnost a zvláště rádi, a to prý z trojí příčiny, často navštěvují hospody. „Dílem, že se rádi chmelí a opíjejí, dílem, že z ouzkých chatrčí svých rádi vyklouzávají, dílem, že vypravování rádi poslouchajíce po společnostech náruživě baží.“

Také V. Filípek, bedlivý pozorovatel hnutí protialkoholního, horlí (Kv. 1834, 200) proti alkoholismu v Londýně, o němž podává zprávu: „Náklad, jaký se nyní v Londýně u zřízení a okrášení hospod na jalovcovou kořalku vede, skoro až meze míry přestoupá, jelikož majitelové sebe překonati chtějí ozdobami. Před nedávnými časy nalézala se jalovcová jenom v úzkých uličkách, ve sklepích a tmavých jámách pod zemí; nyní však se z ní stala poloviční bohyně, ježto vládne v každé ulici zřízených chrámích, v nichžto denně tisíce lidí peníze a zdraví svoje na oltář přinášejí.“

O Islandanech (v čl. Procházkově „Ostrov Island“, Kv. 1839, 238) čteme, že při směnném obchodu s Dány rybák islandský, jenž po celou zimu hlad, mrazy a nepohody byl vystál, jest radostí bez sebe, když souděk kořalky uhlídá. Pak pijí nešťastní Islandčané pod stanem, na ulicích, aby zapomněli, co zkusili a ještě zkusiti a vytrpěti mají. Když se byli notně napili, jeden druhému s vroucností podává ruku a pak vseďají na koně a vracejí se domů. V opilství však zapomínají s sebou vzíti, co jim přináleží, anebo zaváží zásobní pytle nanic. Podle Marmiera vypravuje se případ opilého rybáře, jemuž v půlhodince nejen vytekla všecka kořalka ze soudku, ale vytrousila se i všecka káva z pytle. Takový konec mívají obchodní výpravy tyto, a rybák se vrátí domů, by opět ztuchlé máslo a na slunci sušené ryby požíval.“

„Náklad, jaký se nyní
v Londýně u zřízení
a okrášení hospod
na jalovcovou
kořalku vede, skoro
až meze míry
přestoupá, jelikož
majitelové sebe
překonati chtějí
ozdobami. Před
nedávnými časy
nalézala se jalovcová
jenom v úzkých
uličkách, ve sklepích
a tmavých jámách
pod zemí; nyní však
se z ní stala
poloviční bohyně,
ježto vládne v každé
ulici zřízených
chrámích, v nichžto
denně tisíce lidí
peníze a zdraví svoje
na oltář přinášejí.“

„Byltě co
námluvčí
s přáteli
z Prahy vyjel,
na cestě se
zastavilo
a k vínu
přisedlo; víno
se
nepochybně
i vozkovi do
hořejšího
poschodí
vkouřilo,
takže ve
spěšné jízdě
neopatrně do
vrat zatáčeje
převrhnul,
pán z kočáru
vylítnul
a o kámen
u vrat hlavu si
roztříštil.

V našich časopisech byly uveřejňovány i některé zprávy z černé kroniky. Tak „Květy“ ze dne 27. dubna 1837 (135) přináší Filípkovu zprávu o smrti majetníka hostince „u anjela“ při nehodě, zaviněné alkoholem. „Byltě co námluvčí s přáteli z Prahy vyjel, na cestě se zastavilo a k vínu přisedlo; víno se nepochybně i vozkovi do hořejšího poschodí vkouřilo, takže ve směšné jízdě neopatrně do vrat zatáčeje převrhnul, pán z kočáru vylítnul a o kámen u vrat hlavu si roztříštil. Nešťastné víno!“

Proto se uvádějí skutečné případy alkoholiků pro výstrahu pijákům. Z amerických novin cituje se (Kv. 1836, 151) příběh z praxe doktora Hansona, k němuž přišel muž rumem tak zpitý, že se sotva na nohou udržel; na radu Hansonovu, aby si dal pustiti žilou, sice že by se v něm rum snadno chytiti mohl, opilec uposlechl, a když k vypuštění krve přiložili oheň, krev chytila a 30 sekund hořela modrým plamenem. Truchlivější případ vylíčil lodní kapitán Landolphe ve svých pamětech. Jeden jeho důstojník byl náramný piják kořalky, takže zpravidla za den vypil dvě láhve, za noc pak ještě jednu. Jednoho dne byl k němu zavolán kapitán; právě se nad onemocnělým bezvysledně radili lékaři. V nešťastníku se již vzňala kořalka; „zamodralé plamínky, zdělky půl střevíce, celé podobné oněm, když se kořalka zapálí, hubou a nosem mu vyskakovaly. Ještě mluvil v tomto hrůzném stavu. Všelická pomoc lékařská byla nadarmo – druhý den shořel nešťastník. Tělo bylo obráceno v popel, a nezůstavilo než vápenité hnáty.“

Opilství bývalo by se však zle vyplatilo jednomu občanu v Mildehausenu v Hanoversku, neboť by býval byl pohřben za živa. Roku 1823 byl totiž pohřeb chudé ženy a tu když hrobníci spustili její rakev, zaslechli vzdychání z hrobu a zpozorovali, že se rakev pohybuje; otevřevše rakev, shledali, že žena je vskutku mrtva, ale projevy života se opakovaly, sotva byla rakev spuštěna do hrobu po druhé. Až když neohrožený tesař jeden seskočil do hrobu, a věc vyšetřoval, shledali, že v šachtě ležel na mol opilý člověk; v opilství jda přes hřbitov, padl bez smyslu do hrobu.

O alkoholismu žen vypravuje lokálka Filípkovy kroniky (Kv. 1837, 80). V Novém Yorku jedno děvče žilo se svou pěstounkou svárlivě, neboť se často opíjely a v opilství nejen do vády, ale i rvaček se pouštivaly. Děvče opilé domů přišedši, počalo se s pěstounkou, nepochybně též podnaraženou, hašteřiti a ji bít, až konečně ve vzteklosti hořící svíci vzalo a na mnoha místech pěstounce oděv zapálilo. V rozhorlení glosuje náš buditel tuto zprávu: „Nešťastné opilství i jemné city, krásné pleti přirozené, zdivočuje!“

Samovraždy v Londýně (Čes. vč. 1838, 295) byly vyšetřovány od roku 1770 až do r. 1830 a jako příčina jich uvedeno bylo ožralství a špatné chování v 287 případech u mužů a 208 u žen. Jiné příčiny byly bída (905 m., 511 ž.), závist a žárlivost (94 m., 53 ž.), zlé svědomí (47 m., 37 ž.), domácí mrzutosti (728 m., 524 ž.), hra (155 m., 141 ž.)

V „České včele“ (1839, 192) nacházíme také statistický přehled spotřeby kořalky v Londýně. R. 1834 spotřebovalo se kořalky za 141,681.000 tolarů.

Vřelými slovy doporučily „Květy“ (1838, Příl. 19) spis Poučení o pití kořalky. Podlé Německého sepsáno a ku prospěchu národu českoslovanského v Čechách, v Moravě a Uhřích na světlo vydáno. V Praze 1838 tiskem a nákladem Jana Spurného za 6 kr. stř. Recensent (šifr. **) hned v úvodních slovech projevuje sympatie a upřímné zaujetí pro novou knížku protialkoholní. Praví: „Málo jest spisů pro potřebu obecného lidu sepsaných, kteří by jednak pro příjemnost čtení, jednak pro užitečnost obsahu svého všeobecně pochvaly tak úplně zasluhovali, jako tento.“ O obsahu referuje pak dále: „V něm zajisté, ve způsobu kratochvilného vypravování, nejen smutní, začasté hrozní následkové, ježto z nemírného pití kořalky pro lid obecný vyplývají, živě před oči se staví: nýbrž i spolu na neomylné prostředky se poukazuje, jimiž ohydné pijanství, tento pramen tolikerých neřestí a bíd, docela zamezeno, kleslý domácí stav napraven, rozkoš a blaženost v lůně rodin rozmnožena a nade všecko mravnost, tento jediný pevný základ pozemského štěstí, mezi lidem zvýšena býti může.“

Z našich časopisů můžeme si vybrat i některé poučení a povzbuzení pro práci naší organizace, i když se uvedené výroky netýkají zrovna problému alkoholního. Uvedme si např. na mysl výrok J. Kana: Tu neprospívá jednoho se pachtění, tu musí každý krůpěj vláhy snášeti. Zdaliž nemáme si v Československém abstinenci svazu všichni do jednoho uvědomiti mravní povinnost, že každý podle sil a schopností svých má se dělit o práci, již s sebou přináší už samo naše buditelské poslání?

Připravil
Michal Šanda

K chaloupce zády, k literatuře čelem (IV)

[Key word: nářek

S klíčovým slovem jsem měl v dnešní „Chaloupce“ problém. Hledal jsem to nejpřesnější, ale žádné jsem nenacházel. Zkoušel jsem postupně: „tradice“, „ohlasy“, „repete“ a „nedorozumění“. Nakonec jsem se přes „plačky“ dostal k „nářku“.

Ještě než začnu citovat, je třeba zopakovat známou pravdu: umění bylo vždycky v krizi (tedy od doby, kdy je možno najít nějaké zaznamenané soudy). Umělci, kteří se postupně, rychle či pomalu, stávali klasiky, tvořili zákonitě v době úpadku. Stav v období před nimi byl vždy lepší a říkalo se to, ale spoň v části populace, i po roce 1989. Opačně řečeno, když se v nějaké etapě razilo, že umění není v krizi, pak to znamenalo, že v trojpolném systému si tvorba vybrala oddechový čas a místo pole nebo zahrady je k máni drn s bolševníkem (zde nehleďte prosím žádné asociace).

V *Hostu* (1/2008) otiskli čtenářský dopis. Vybírám: *Rozhodně nemohu souhlasit s míněním šéfredaktora ohledně jakéhosi deux ex machina u vzájemné ignorance reality a literatury. Podle mne jde z Vaší strany o snahu vyhnout se tenkému ledu, prostě strkáte hlavu do písku. Dokumentární roli lze přenechat žurnalistům, ale šanci uměleckou formou ztvárnit současný souboj idejí, společenské skandály, měnící se lidské vztahy apod. byste měli tabuizovat? Nedívím se zdůrazňovanému zájmu o atmosféru okolo roku 1968 – tehdy spisovatelům skutečně o něco šlo (zdůraznil autor). (...) Přinutil jsem se, ač nejsem masochista, k pozorné konzumaci několika příspěvků do Hosta, prózy i poezie, abych si vzápětí položil onu zprofanovanou otázku ze školních lavic: co tím chtěl básník říci? Postavy nejraději chlastají, souloží a vyvádějí ptákoviny, to vše bez zjevného důvodu. Chybí to, čemu jsme říkali šmrnc. Je-li pro Vás symbolem svobody slova samoúčelná vulgarita, pak jste svobodnější než tažní ptáci.*

Vzhledem k tomu, že *Host* je časopis, co se týče vulgarity, velice gentlemanský, tak je jen dobře, že pan Miloš Boršek,

pisatel dopisu, si nepřečetl něco jiného. Možná že by pak někdo z rodiny musel zavolat rychlou.

Pan Boršek, stejně jako statisíce jiných, nepostřehl, že poprvé v dějinách našeho národa (nejsem národovec, ale literatura je spojena s národem) nemusí literát suplovat práci politika. Začalo to Bílou horou a likvidací elit. „Umělci“, kteří v průběhu procesu národní emancipace neměli komu předat svoji roli, se postupně proměnili ve skupinu s obrovským koaličním potenciálem. To si, poté, kdy se u nás konečně vytvořila politická struktura, uvědomovala každá vládnoucí (i opoziční) sestava. Tato nešťastná role, do které byli tvůrci vmanévrováni (ale taky chtěli být) vyvrcholila tou nejstupidnější parolou: *Spisovatelé jako svědomí národa*. Tohle všechno je za námi, akorát že setrvačnost společenských vztahů některé čtenářské skupiny přesvědčuje, že mají v literatuře hledat to, co se jim nedostává v politice. Na to je jedna primitivní rada: Vstupte do politiky, buď v rámci stávajících stran, nebo založením nové můžete přiložit ruce k dílu. Co se týče poznámky o zdůrazňovaném zájmu o rok 1968. Zájem o rok 1968 mají pouze jeho hrdinové, protože prožívali hvězdné chvíle, které se už nikdy nebudou opakovat. Velká část spisovatelů pražského jara si zde léčila mindrák ze své předčasné ideové ejakulace z let těsně po únoru 1948 (ano, o něco jim šlo). Že přitom vznikla i zásadní díla české literatury? Literatura vzniká, kdy se jí zamane. Teze o tom, že když nepůjde elektrický proud, tak se za 9 měsíců zvedne porodnost, tady nefunguje. Možná že čtu knihy špatně, ale většina všech postav ze všech historických etap člověka nejraději chlastá, souloží a vyvádí ptákoviny (nebo by chtěla). Jen je to pokaždé jinak napsáno.

Nakonec k tomu „šmrnci“. Každý preferuje jiný šmrnc, ale tady bychom se nejspíš na nějakém tom obecném popisu domluvili. Nepřítomnost šmrnce je možná dána nízkým počtem přečtených děl. Každopádně si myslím, že autor dopisu je, i když si myslí, že není, masochistou.

Jakub Šofar

MAGDALÉNA
RYSOVÁ

Básně

KDYŽ KVETE LOUKA

sama s tmou
v pokoji
bez koutů
bez vzduchu
a bez nahoty
tělo pomalu
splývá s černotou
jen sama s tmou
která plní mé tepny
rozlévám se po podlaze
a narážím o stěnu
až se i okna otevřou
vytrysknu z tepen
jak míza z kořenů
já jsem ta tma
a tma je mnou
obě jsme bezedné
až se mou
náručí všechny sny
propadnou
vykvetu ze země

PODZIMNÍ NÁMLUVY

jeřabiny nedozrálé
koulejí se jedna
s druhou
opásané černou stuhou
pro princeznu na korále

zahalená v bílou kůži
smutně tančí v zmrzlé trávě
slunce černá po otravě
pouští barvu do ostružin
když den se s nocí prolíná

již brzy začne hostina

PRAZE

dnešní noc vše promíjí
když slunce padá do Vltavy
když oblohou chodí pávi
s peřím plným světél
a s měsícem jak s hostí
když tma už dlažbou kvete
polykám tu temnou chvíli
a u řeky při přijímání
dotkne se mě cizí chlad
hodiny se zastavily
nač teď počítat
vždyť věčnost přece je jen zdání
a slunce blíží a blíží se sklání
už se vody dotklo patou
tonu v náruč stověžatou
a tep ve mně pohání
její cizí krev
opojenou po infúzi
rudých vinných rév
snad už mě nic nerozmrzí
v městě bez barev
a tak se mdlobou opíjím
a v klíně hladím sladké slzy
co dnešní noc mi promíjí

MACEŠKY

střípky nahoty
 párou se
 o střechy
 za ploty
 chraplavě
 smějí se macechy
 stařeny na klestí
 sbírají prohřešky
 po chladném rozcestí
 plouží se dcery
 nesoucí
 na trh své
 nevinnosti
 v rukou povadlé
 macešky

DŽAJV SMUTNÉHO KAPITÁNA

krajky parketám parketám
 honí lodičky
 dřevěné
 v kvádru vysoký kapitán
 pohled veselých starších dam
 šlape
 na špičky na špičky
 slečny házejí ramenem
 tančí tak ladně ach ladně
 na dně
 sítě mu motají
 srdce z kamene z kamene
 rána
 přichází potají
 ve tmě se topí, když hrají
 džajv smutného kapitána

Básně

OBRÁZEK Z UČEBNICE

rosteš a kveteš
 a vadneš a schneš
 jako každej normální
 plevel
 to mi holka řekni
 co na tobě ti blázni vidí
 radix, kambium, perigon
 a sem tam nějaký ten trn
 láska, něžnost, romantika
 prosím tě, co je zrovna na tobě
 romantickýho
 tak se tak blbě netvař
 a radši mi řekni
 kdy už tě někdo
 sakra konečně jednou
 utrhne
 taky mně

NEZRALÉ MILOVÁNÍ

ve vlasech trávy voní mladé kopřivy
 slunce směje stromům perly do hřívý
 perličky jak bílý sníh
 drobící se k ránu
 hladíc úsměv tulipánů
 dívčin nezralých

hoří slunce holky si barví vlásky v žitě
 jahody sládnou srpnu dozrávají sítě
 a na šňůrky vlahé rosy
 loví dámy slečny paní
 brouzdající se v poli bosa
 a když se slunce sklání
 slyší dívčí chichotání

kvetou jiřiny a ve váze vadne listopad
 tečou tu barvy od řas do palců se táhne chlad
 panny se točí bílými zády
 průsvitná kůže bláto srká
 stromům se klepou sladké brady
 do trpkých dlaní a na jablkách
 dozrávají dívčí vnady

stojí tady sněhuláci a déšť jim kape z nosů
 o špičaté ploty nebe pláče rosu
 sněží v nahé dlani
 a v tom bílém zrání
 naříká o milování

PODZIM

Vlasy voní hlínou
 A listy kryjí zem
 A ptáci hledaj jinou
 Tma prostupuje dnem
 A kůru láme chlad
 A pavouk motá sítě
 Stromy chtějí spát
 A barvy barví sytě
 A vítr mává všem
 uschlou jeřabinou
 A listy kryjí zem
 A vlasy voní hlínou

INZERÁTY

sedí sama
 s cedulí
 nálezy a ztráty
 tlustá dáma
 trhá
 zašlé inzeráty
 a včera všichni usnuli
 blondák s kouskem kravaty
 hledá lásku
 bez závazků
 k jakékoliv ženě
 malý velký plešatý
 značka urychleně
 na rohu staré plakáty
 si odlepují nosy
 něha ráda kosí
 velké slečny
 nebulí
 léto není věčný
 a včera všichni usnuli

Kvítky na tubetějce

„Upravte důchodcům penze,
a oni půjdou sami“

Co všechno se
v těch archivech nenajde

Už jsme tady jednou to téma zmínili, dneska mu ale koukneme pod košilku trochu pořádněji. Zkrátka se budeme ptát, kde se po válce vzali všichni ti novináři? Kolik jich jenom zemřelo za války a po ní! A další odliv nastal po únoru 1948. Někteří odešli do exilu, jiným bylo zakázáno psát. Noviny ale vycházely s téměř nesníženou intenzitou. Postupně přibývalo po válce nedostatkového novinového papíru, tisk sílil a musel někde brát další a další novináře.

Práce v archivu bývá často přirovnávána k detektivce. Nachází se střípky a nakonec máte celek – pachatele, motiv i trest. Krása. Jenže tohle je detektivka literární. Ta skutečná často zůstane jenom

u těch střípků a je vlastně zázrak, že se najdou i ty, i když celek ještě rozhodně nedávají a do nějakého pochopení, nebo chcete-li rozluštění, zbývá ještě hodně vody.

Dnes třeba otevřeme složku nadepsanou v libereckém archivu jménem Alois Plichta a vytáhneme z ní pár dokumentů. Je jich tam víc – třeba Plichtova vzpomínka na návštěvu Františka Josefa I. v Liberci, článek Česko-německé potýkání 1907 nebo o pokusu o založení dělnického spolku v Rechlici. Také se najde text Němečtí šovinisté 1906. My se ale spíše než na začátek životní a novinářské dráhy Aloise Plichty podívejme na její konec – na dny, kdy se starý levicový republikánský řečník a novinář dopracoval až do padesátých let...

Nejprve ale „nástin životopisu původce fondu“:

Alois Plichta se narodil 22. 6. 1880 v Loukovicích u Třebíče na Moravě. Po vyjití školy se stal řeznickým učeďníkem. Jako řeznický tovaryš „vandrovat“, až se nakonec usadil v Liberci. Od této chvíle už nikdy řemeslo, které se vyučil, neprovozovat, protože se mu tato práce nelíbila. Příležitostně pracoval u různých firem, většinou jako pomocný dělník. Večery trávil na zkouškách českého dělnického divadelního spolku v Horním Růžodole, na různých dělnických schůzích a shromážděních v Hor. Růžodole a Liberci.

Po vypuknutí I. svět. války byl povolán do zbraně, i když předtím nikdy nebyl uznán schopným vojenské služby. Byl přidělen k těžkému dělostřelectvu jako vozataj. Jezdil pro zásoby potravin, munice atd. O svých dvou koních napsal také povídku pod názvem „Moji koníci Ikva a Styr“. Se svou divizí byl na ruské, srbské a italské frontě.

V roce 1903 se oženil, ale pokračoval dál ve své veřejné a politické činnosti. (Krásná konstrukce, jako by sňatek i pro muže měl znamenat konec společenského angažmá a stažení do privátní roviny – nebo to tak jenom vnímal archivář v době vzniku fondu? Tedy v 60. letech 20. století?) První dva roky po příchodu do Liberce bydlel v podnájmu ve Františkově ulici, později Anenské. Po svatbě bydlel ve Vochlicích a od roku 1906 v Horním Růžodole. Po vypuknutí I. svět. války byl po-

volán do zbraně, i když předtím nikdy nebyl uznán schopným vojenské služby. Byl přidělen k těžkému dělostřelectvu jako vozataj. Jezdil pro zásoby potravin, munice atd. O svých dvou koních napsal také povídku pod názvem „Moji koníci Ikva a Styr“. Se svou divizí byl na ruské, srbské a italské frontě. Svě válečné zážitky dost podrobně popsal ve svém životopise a zpestřil fotografiemi.

Od 1. ledna 1919 byl zaměstnán na přímluvu dr. Boh. Vrbenského v Státní revizní

kanceláři při ministerstvu zásobování lidu. Po zrušení tohoto úřadu však pracoval dál na různých ministerstvech a úřadech. Naposled byl ve státní službě zaměstnán v Lichevním úřadě. V roce 1941 byl propuštěn, jako všichni úředníci starší šedesáti let. Jako důchodce pracoval na poloviční úvazek u Josefa Lenocha, velkoobchodníka se sportovními potřebami v Praze. Roku 1947 definitivně skončil se zaměstnáním.

Po celý svůj život byl členem různých spolků a organizací (Svaz proletářských bezvěrců,

Svaz nájemníků a podnájemníků, stavební družstvo – Zdravé bydlo, DTJ atd.) Alois Plichta se vedle politické snažil o publicistickou činnost, ale té nevěnoval tolik času a byl zřejmě lepším řečníkem a organizátorem než spisovatelem. Nyní žije na zaslouženém odpočinku v Praze 7, Rečkově ul. 6 a na doporučení Josefa Frydrycha věnoval několik svých rukopisů do OA v Liberci.

Nástin končí akorát vhod, ve chvíli, kdy Alois Plichta předává dokumenty archivu, tedy vlastně nabízí:

Praha 9. 11. 1961

Vážený soudruhu!

Zároveň s tímto dopisem, zasílám vám balík různých publikací v počtu 23, jak jsem vám přislíbil na začátku tohoto roku. Jejich opožděné odeslání bylo zaviněno tím, že jsem měl dvě knihy půjčeny a těžko je dostával zpět. Pak v květnu jsem onemocněl sklerózou a ztrávil (jak praví nástin životopisu, byl to spíš řečník než spisovatel!) delší dobu v nemocnici. Po vyléčení jsem odejel na chatu, kde jsem ztrávil až do konce měsíce října. Teprve po návratu jsem mohl přikročit k odeslání zásilky.

Nevím, budou-li vám všechny tyto publikace vyhovovat vzhledem k tendenci jejich obsahu a vašeho musea, ale já předpokládám, že ano. Mám ještě hodně jiných publikací staršího data, nikoliv však výslovně socialistických, ale, abych se vyjádřil postaru, pokrokových a svobodomyšlných, které bych byl ochoten vám zaslat, kdybyste jevíli i o tuto literaturu zájem. Mnohé ve formě beletristické.

S přátelským pozdravem

Alois Plichta

Praha 3, Rečkova 6

Plichtova pozůstalost se tedy dostala do archivu a soudě podle toho, co v něm dnes je, nezůstalo jen u oněch 23 svazků. Postupně do krabic putovaly také jeho poznámky, staré deníky a dopisy. Mezi nejzajímavější pat-

ří list reagující na výzvu, aby pohraničí po odsunu Němců pomohli zalidnit také penzisté. Plichta posílá redakci Práva lidu, která s tímto nápadem přišla, dopis, kde velmi sugestivně líčí své sociální podmínky:

Redakci Práva Lidu.

Na okraj vaší poznámky z 22/11.-47, o pensistech, kteří jsou vyzýváni, aby pomohli osídlit pohraničí, měl bych tyto připomínky. Jsem

také pensista, který by měl přesídliti do pohraničí, ale při nejlepší vůli nemohu.

Znám pohraničí důkladně. Žil jsem tam od roku 1900 až do první světové války a po jejím skončení jsem tam dojížděl denně služebně téměř dvacet pět let. Znám každou osadu od Trutnova přes Liberec a Šluknov až k Chebu, líbí se mi tam, toužím po těch horských krajích, ale nemohu se z Prahy hnout. Proč?

Od první světové války jsem byl zaměstnán ve státních službách jako smluvní kon-

trolní úředník. Tato moje kontrolní služba vynesla státní pokladně mnoho milionů a za to pobírám V.P.U. měsíční pense 1.630.–Kč. Včetně příplatků a se započítáním let ze soukromých služeb.

Prosím vás ať mi někdo poradí, jak má s touto částkou vyjít tříčlená rodina, když jen nájem v novostavbě stojí měs. 450.– K. Kde je světlo, otop, plyn a jiné a jiné vydání. A přece vyjdu... Jak? Ač je mi 67 let, jsem duševně i tělesně zdrav, a proto jsem si našel vedlejší za-

městnání. Jinak bych i při vší skromnosti, nekouřím ani nepiji, musel umřít s manželkou hladu. Nebudou-li pense upraveny, znamená to, že budu muset pracovat až do úplného vysílení, až padnu. A to jsem byl zaměstnán ve vyšších službách více jak třicet let. A což ti pensisté, kteří nemohou pro chorobu pracovat?

Rád bych do pohraničí, toužím mít nějaký domek se zahrádkou, ale s takovou pensí tam jít nemohu a přivydělát si v nějaké

Ač je mi 67 let, jsem duševně i tělesně zdrav, a proto jsem si našel vedlejší zaměstnání. Jinak bych i při vší skromnosti, nekouřím ani nepiji, musel umřít...

zapadlé vesnici není možno, když města a i lepší vesnice jsou již obsazená. A takových jako já je v Praze desetitisíce, kteří si musí přivydělávat, aby mohli být aspoň skromně živí. Všichni důchodci elektro. podniků, pošt. zřizenci, od dráhy a p. Vím, že by většina šla do pohraničí, ale musela by mít zaručeno aspoň životní minimum. Mluví se o trojnásobku, ale pensisté a důchodci mají pense jako před deseti lety. A co by se v Praze uvolnilo bytů.

Jak se vede těm, kteří přece jen do pohraničí odešli, jste uvedli, a vím, že by mnohý, ne-li všichni rádi odtamtud odešli, kdyby to šlo, při těch vyživovacích poměrech.

Proto: Ať se již přestane s těmi výzvami k pensistům, aby šli osídlovat pohraničí, když se jim nezajistí ani to nejskromnější minimum k životu v těch vydrancovaných chalupách na horských svazích. Upravte jim důchody a oni půjdou sami, bez výzev.

Alois Plichta

Žižkov, Rekova 1597

To by se dalo otisknout ještě dneska – jako kuriozita na okraj důchodové (ne)reformy. Tak. A pro dnešek můžeme archiv zase zaklapnout. Pár střípků o Aliosi Plichtovi stačilo až až.

Připravil

Martin Groman

Strž (velký recenzní prostředek)

O otcích a synech

Když se díváte na svého otce, vidíte, jak budete žít za dvacet let. Jen si to nechcete připustit. A podíváte-li se na svého syna, nemůžete se ubránit dojmu, že takhle jste žili před dvaceti lety vy sami. Jen na to radši nechcete vzpomínat.

I tak nějak by mohl znít podtitul nového filmu Vladimíra Michálka O rodičích a dětech, který vznikl podle stejnojmenné literární předlohy Emila Hakla. Snímek vypráví

Touto snahou ale nemůže zakrýt,
že pro vývoj příběhu zůstává
v těchto scénách podstatný
právě a jen text, což je jen
polovina toho, co by „opravdový“
film měl nabízet. A to je možná
důvod, proč je mezi diváky
snímek tak vlažně přijímán,
absorbovat na recepci náročné
dialogy není zrovna pohodlné.

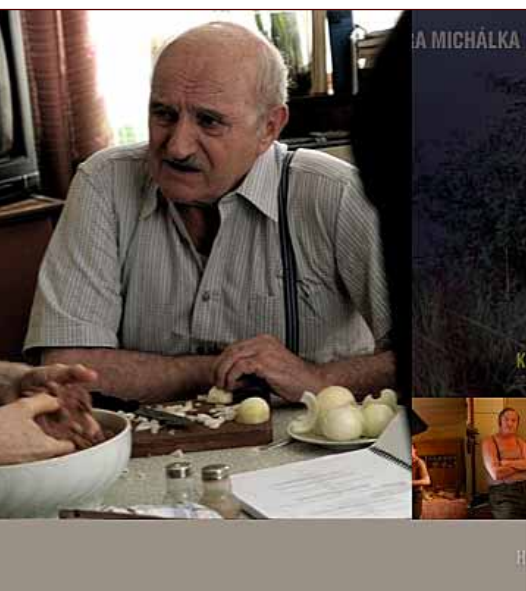
příběh jedné patnáctikilometrové procházky otce a syna a na pozadí také setkání vnuka s mladou otcovou milenkou (mimořádně filmu by spíše seděl název O otcích a synech). Obě linie se přitom doplňují a jedna bez druhé by nedávala smysl. První vypráví životní příhody obou mužů, jejich hrabalovské historky i eskapády se ženami a druhá poměrně svérázným způsobem udržuje až do neodvratné pointy dráždivé napětí.

Ano, několik (a ne málo) scén je až moc ukecaných a dialogy často knižní, místy je vidět zoufalá kameramanova snaha záběr aspoň nějak ozvláštnit, neobvyklým úhlem pohledu nebo třeba jen tím, že kolem procházejících projede vlak. Touto snahou ale nemůže zakrýt, že pro vývoj příběhu zůstává v těchto scénách podstatný právě a jen text, což je jen polovina toho, co by „opravdový“ film měl nabízet. A to je možná důvod, proč je mezi diváky snímek tak vlažně přijímán, absorbovat na recepci náročné dialogy není zrovna pohodlné. Navíc jejich vtipnost není hurónská, ale spíše a především úsměvná.

Po tomhle úvodu bude následující věta znít zvláště, ale O rodičích a dětech je s jednou podmínkou opravdu dobrý film. Čím to? Důvody jsou v zásadě dva.

Zprv je to Vladimír Michálek. Jeho filmy, namátkou často neprávem zapomínaná Amerika, oceněními zásobený Je třeba zabít Sekala nebo o něco méně povedené Babí léto, jsou tematicky velmi různorodé. Spojuje je jedno. Michálkův pohled na svět, na umění, v česko-hollywoodském kontextu stále bohužel originální snaha točit především lidské příběhy, a ne jen filmy o nich. Jeho postavy jsou trojrozměrné, nejednoznačné, nejsou to jen (!) filmoví hrdinové a hrdinky. Michálek věnuje jejich prokreslení maximum času a úspěšně tak brání jejich zfigurkovatění, za což nelze než režisérovi poděkovat.

Druhým důvodem jsou herecké výkony. Josef Somr byl sázkou na jistotu, svou roli si evidentně užíval, zvládl profesionálně a bez problémů všechny její polohy a zaslouží absolutorium. Ale kdybych se měl rozhodovat, komu z ústřední dvojice dát hereckou cenu, vy-

Tahle technika totiž kromě vynikajících herců vyžaduje i pozorného a pečlivého režiséra a někde na půli cesty mezi těmito dvěma filmovými pilíři to ve Venkovském učiteli drhne.

Příliš mnoho ulit...

Měl to být klenot českého filmového roku 2008. Zatím to platí, ale byla by asi škoda, kdyby na pomyslné první příčce mezi tužemskou produkcí tenhle snímek vydržel až do Silvestra.

Venkovský učitel, třetí celovečerní film Bohdana Slámy, je především příběhem učitele (v podání Pavla Lišky), který odešel z dobře placeného místa v Praze na vesnici, aby tam potkal nejen svéráznou Marii (Zuzana Bydžovská), ale především jejího syna (neherec Ladislav Šedivý), a čím dál více se zaplétal nejen do vesnického prostředí, ale i do svých vlastních složitě naplnitelných tužeb. Sláma opatrně nakládá s motivem nešťastné lásky

Foto Martin Špelda

beru Davida Novotného. Ano, je to i pro mě překvapení, protože jeho doposud největší role v šílenosti o fotbalových fandech Non plus ultras (filmem bych se to neodvážil nazvat) byla totálním propadákem. Ale v Michálkově „procházce“ zcela ovládá plátno právě on. Jeho herecký výkon je propracován například až k takovému detailu, jako jsou drobná gesta a pohledy zděděné od svého filmového otce.

Když jsem psal o tom, že je O rodičích a dětech dobrým filmem, zmínil jsem i jednu podmínku. Tou je, aby divák šel dění na plátně naproti, musí se trochu snažit, musí umět poslouchat a naslouchat. Pokud k tomu nejste ochotni, třeba ze zcela legitimního důvodu, že si chcete v kině především odpočinout, O rodičích a dětech se vám nejspíš líbit nebude.

Na závěr nemohu opomenout i jedno milé překvapení, které na vás čeká u závěrečných titulků. Michálkův film výrazně podpořila televize Nova. A snad bude i po tomto prvním pokusu pokračovat v udělování subvencí takovýmto ne úplně diváckým filmům. Byla by to dobrá zpráva pro celou českou kinematografii.

Zbyněk Vlasák

O rodičích a dětech. ČR, 2008. Režie: Vladimír Michálek

včelách a Štěstí překvapí, jak nepřírozeně se v některých momentech herci před kamerou chovají, u neherce Šedivého to ještě lze vnímat s pochopením, ale u učitelovy matky, jejíž až křečovitý výkon naruší i jinak takřka dokonalou scénu z pražského paneláku, to už tak lehce přejít nelze. Přitom právě za Divoké včely získala ta samá Zuzana Kronerová právem Českého lva.

Bohužel ani scénář tentokrát (opět v rozporu s předchozími Slámovými díly) není silnou stránkou filmu. Už to, že donutí životem otrkanou, a zároveň křehkou Marii plakat minimálně jednou tak častěji, než by bylo únosné, je malý filmový zločin, a když k tomu připočteme i tři naprosto zbytečné scény z chlapcova výletu do Němec... Při kritice scénáře se nejde vyhnout ani některým sice sympatickým, ale zoufale jednoduše prokouknutelným snahám o symboliku. Jako když homosexuální učitel vypráví svým dětem na příkladu ulit hlemýžďů, že každý jsme jiní. I tohle si mohl Sláma odpustit. Ostatně stejně jako trochu křečovitě smířlivý konec.

Bylo by jednoduché teď psaní o Venkovském učiteli ukončit, ale nebyla by to

Foto Martin Špelda

recenze úplná. Někdy až řvoucí nedokonalosti totiž vykupují momenty, kdy na plátně i na sobě cítíte ruku génia. Vynikající scéna, kde učitel klečí u spícího chlapce, přičemž vy jako diváci i on jako postava tušíte, co se stane, a víte i, že to nemůže dopadnout dobře. Jiná, kdy ve zřejmě marné snaze hledá učitel vodu v takřka uschlé studni, už zmíněná scéna, kdy oznámí své matce, že je homosexuál... Už pro těch pár momentů se vyplatí v kině zůstat celých 117 minut.

Snad nás ale v příštím Slámově filmu od nich už nic nebude rušit.

Zbyněk Vlasák

*Venkovský učitel. ČR/Francie/Německo, 2008.
Režie Bodan Sláma*

Jiná, kdy ve zřejmě marné snaze hledá učitel vodu v takřka uschlé studni, už zmíněná scéna, kdy oznámí své matce, že je homosexuál... Už pro těch pár momentů se vyplatí v kině zůstat celých 117 minut.

Umění cítit

Viděl jsem za poslední dva roky přes deset skandinávských filmů a mají něco společného. Umění cítit. Zní to ve spojitosti s filmem možná nesmyslně, ale to je přesně to, co většina hollywoodské i české produkce (čest výjimkám, moc jich není) nemá. Režisérovi snahu neuhnout před emocemi, před silou příběhu. Před pohledem na osamělost v povrchním světě dneška (norský film *Otravný chlap*), na falešný soucit s po nehodě ochrnutým vozičkářem (norský *Kurz negativního myšlení*), na pád jednoho bezejmenného taxikáře až na dno a ještě níž (finské *Mrazivé město*). Tyhle filmy nekloužou po povrchu, dokážou uvolnit emoce hluboko v divákovi, ty, o kterých snad ani nevěděl, že je má. Ty, které mu nedovolí o tom, co viděl, nepřemýšlet.

Když se to povede filmu domácí výroby, jde často bohužel jen o náhodný okamžik vykoupení dalšími hodinami plochosti, a to má ještě jednu nepříjemnou konsekvenci. Plochost je nakažlivá, přenáší se i na diváky samotné. Český film zkrátka infikuje i Čechy, Moravany a Slezany, Češky, Moravanky i Slezanky. Jak jinak by se mohlo stát, že je film jako dánské *Umění plakat* ne jednou tady ve středu Evropy označen právě jimi za „další laskavou rodinnou komedii“, či dokonce za „propagandu pedofilie“. Obojí, byť logicky nemůže platit najednou, svědčí o tom, že se snad český divák už odnaučil v kině dívat na plátno, že už snad neumí cítit, že už snad své emoce definitivně pohřbil v popcornu a utopil v kole.

Umění plakat je filmem z prostředí dysfunkční rodiny, což je, myslím, ještě slabé slovo. Ano, důležitou roli tu hraje intimní vztah otce se svojí dcerou. Ano, není tu žádný dokonale umělý moralista v lesklém plášti, který by ukázal prstem,

otce za tu ohavnost potrestal a sklídil ova-
ce v sále. Je tu jen matka, která se snaží
nic nevidět, starší bratr, který se topí ve
vlastní bezmoci se situací něco udělat,
a mladší, který v tom vyrostl a přijde mu
to normální, dokonce naopak prospěšné,
„protože to tatínka vždycky rozveselí“.
Právě jedenáctiletý Allan je hlavní posta-
vou, vypravěčem a nositelem perspektivy.
Režisér Peter Schønau Fog se na svět dívá
jeho očima, a tak ani jemu přece nemůže
na vztahu otce a jeho dcery přijít nic ne-
běžného, ale toho si zřejmě oni čeští divá-
ci nevšimli.

A co je podstatné, *Umění plakat* není
filmem o pedofilii. Naopak, je o lásce!
O lásce syna k otci, o tom, že není ani zda-
leka nepodmíněná (Erich Fromm promine).
O tom, jak se z bezmezného obdivu a snaze
tak často smutnému tátovi pomoci může
stát zasloužená lhostejnost. O tom, že nám
někdy dost dlouho trvá, než si uvědomíme,
komu jsme se vlastně narodili.

Foto Søren Rønholt

Snad je z výše napsaného jasné, že
o „laskavou rodinnou komedii“ tentokrát
opravdu nejde. Byť herci občas sklouzávají
k lehké grotesce, nikdy nepřekročí hranici
uvěřitelnosti, což zejména u malého Janni-
ka Lorenzena udiví i potěší zároveň.

A asi jste i pochopili, že tohle opravdu
není Hollywood. Je tu tolik silných mo-
mentů, že skoro nezbývá místo na ty „jen“
dobré. Jeden za všechny: Allan už pochopil,
že tátu kromě jeho dcery nějak podivně
uspokojuje i mluvení na pohřbech, a tak se
rozhodne mu jednu mrtvolu obstarat. Při-
znávám se, i já jsem už nakažený masovou
produkcí, začal jsem totiž uvažovat, jak to
asi provede. Hodí své nemocné tetě tajně do
kafe ty pilulky, o kterých říkala, že nesmí
brát více než jednu denně? Ehm, ne, proba-
ha, je mu jedenáct, on jí je prostě nabídne
ve své malé ručičce, a když je teta odmítne,
nevezme paličku na maso a nevtačí jí je ná-
silím do krku. Prostě jen smutně pokrčí ra-
meny. I když ví, že teta má slabé srdce, ne-

vezme nůž a nepůjde ji vyděsit k smrti. Do-
slova. Ne, samozřejmě že ne, nasadí si škra-
bošku a zkusí ji svými nevinnými gesty as-
poň trochu postrašit. Načež se teta začne sa-
mozřejmě smát, chytne se za srdce a... Ne,
tohle není Hollywood, to je Dánsko. Tohle
není nasládlá a lepkavá horká čokoláda, to
je ryzí pálenka.

Nezbývá než si na závěr povzdechnout,
že český film, potažmo čeští diváci, nutí
k plochosti i české distributory. V týdnu
vzniku této recenze budou hrát *Umění pla-
kat* jen 26krát ve čtyřech kinech v republice
(jedinkrát mimo Prahu, v rámci filmového
klubu v České Lípě). Jiný „zajímavý“ „film“
Bobule 698krát ve třiceti dvou kinech.

Zbyněk Vlasák

*Umění plakat (Kunsten at græde i kor). Dán-
sko, 2006. 106 minut. Režie: Peter Schønau
Fog. Hrají: Jesper Asholt, Bjarne Henriksen,
Hanne Hedelund.*

Tramvaj do stanice Smrt

Jak se dnešní mladý člověk odpoutává od rodičů: tím, že od nich odejde. Jak se pak zbavuje úzkosti ze svobody, s níž souvisí samota: někoho si vezme. Jak se poté odpoutá od stereotypu a nudy, které se do vztahu vkrádají: pokouší se zplodit potomka. Co když to nejde: přichází krize. Pokud se nenaplněný vztah rozpadne? Rozejdou se. Jaké to má následky? Životní krize. Lze ji překonat? Někdy ano. Jindy ne.

Zhruba takhle by bylo možné napsat synopsis nového románu pražského spisovatele Jana Pavla I smrt se zahojí. Vystupuje tu Jakub, který se potýká se svými rodiči i manželkou Sofií, později s milenkou Jitkou, do toho se mísí zdánlivě samostatný příběh Jakubovy babičky Emílie, která je fyzicky i psychicky mimo a která má za sebou dávný román s Jamesem Deanem. Jan Pavel užívá techniky mísení několika vypravěčských hlasů a kombinuje dvě časové roviny nejprve na sobě nezávislých příběhů. Nezapře profesionální vzdělání, Konzervatoře Jaroslava Ježka. Jeho román má strukturu dramatu a pořádný zvrat, finální marš a závěr, od něhož se čtenářovo vědomí v repetici vrací k jednotlivým tkáním knihy. Pevně postavená kostura příběhu a tah na branku jsou v protikladu k tomu, že se Pavlova kniha nese v duchu zamířnosti, asociací a častých snů či zdání.

„Umění stylistické různosti a rozmytí hranic mezi hrdinou, vypravěčem a autorem,“ takto trefně sumarizuje formu Pavlova psaní Radim Kopáč v doslovu další knihy, která na sklonku loňska od plodného autora vyšla, Tramvaj do stanice. V krátké novele, v níž autor prokazuje umění zkratky, sledujeme tři opět nejprve na sobě nezávislé příběhy, které se až na konci spojí: naivní dívka nemocná na smrt se platonicky zamiluje do hlavního hrdiny, který jede opilý noční tramvají a spolucestujícím rekapituluje svůj milostný život. Třetím vypravěčem je jeho poslední milanka.

V Pavlových beletriích se občas zalesknou perly, moudra, která obstojí samostatně a čtenáře se dotknou takřka fyzicky, protože se s nimi naprosto ztotožní. Jsou v současnosti texty, které si s takovými vykostěnými perličkami vystačí, např. Vrháč nožů Solo lovce. Jsou v současnosti také díla, u nichž hned poznáme, že se v současnosti odehrávají. Např. Jaroslav Rudiš v posledním svém románu, resp. spíše už hotovém scénáři k budoucímu filmu Potichu takticky obklopuje jednotlivé příběhy „hype“ sceneriemi a objekty. Na chvíli přijde člověku cool číst si o holce s tatoo na zádech, zvlášť když se i v tomto typu literatury poznává. Když se ale náprah autora soustředí více na časné, pomíjivé záležitosti, které obklopují jeho současníky než na samotný pokus zachytit něco z jejich typických příběhů, omezuje svou cílovku na ty, kterým tohle přijde módní, ale kteří z toho asi brzy vyrostou.

Pavel je s Rudišem generačně spřízněný, nicméně píše úplně jinak. Možná trochu staromódně, ale ne lacině. Soustředí se na přesné vyjádření pocitů a vztahů. Věci okolo a společenská situace jsou pro něj podružné, jako by šlo o divadelní kulisy. Pavlův vydavatel neumí marketing tak jako Rudišův nebo ho nechce dělat, obálka knihy není moc pěkná a sám autor není příliš známý, a tak jeho tituly nebudou mít takový prodejní úspěch a kritický ohlas jako Potichu. Nicméně poctivé pitvání se v příbězích rozhodů, samoty a touhy, které všichni prožíváme, podle mě avizují, že za desítky let bude Pavel srozumitelnější a aktuálnější než Rudiš, který je koncentrovaný více na krátkodobý efekt.

Jaroslav Balvín ml.

Jan Pavel, I smrt se zahojí. Sloart, Praha 2007.

Jan Pavel, Tramvaj do stanice. Artes Liberales, Praha 2007.

Tečka za Padoucnicí

Poslední díl autobiografické komiksové série Padoucnice shrnuje oproti minulým částem delší životní období hlavního hrdiny Davida, který se vyrovnává s bratrovou epilepsií. Ohlížíme se za jeho studiem na „pařížské umrumce“, vojnu, práci v reklamkách a autor nás dovádí až k založení nezávislého francouzského komiksového nakladatelství L'Association.

Kvůli tomu, že se David nedokáže smířit se sourozencovou poruchou, není ve věku, kdy je to potřeba, schopen navázat vztah s nikým mimo rodinu. Zatímco Jean-Christophe se o sebe nedokáže postarat sám, David nemůže být s jinými. Na škole ve francouzské metropoli „chodí ulicemi, aby se vyčerpál. Takhle se opíjí. Chodí ulicemi, aby se zbavil své bolestné minulosti. Je mu ale pořád v patách. Vrací se do svého pokoje a noří se do temného světa snů“. Pubertální tesknění, izolovanost a vztahovačnost zveličují to, co kolem sebe vidí. „Mohl by se ze mě hned teď stát blázen. Od té doby, co jsem v Paříži, jich vídám spoustu, jsou na ulici i v metru, křičí, rozhazují rukama. Připojím se ke smečce lidí, co všem na očích strašlivě vyjít, protože je jim hrozně zle!“ Mladý hrdina v telecím věku touží po sebezničení. Kdo by tehdy netoužil a komu to nezůstalo... „Často si přes kůži osahávám kosti své lebky. Chci cítit, jak vypadá. Očnice, lícní kost, čelist... Chtěl bych, aby ty kosti protrhly kůži mého obličejce, aby vyhřezly ven, aby byl konec. Chtěl bych se zabít. Zabít se pěkně a hnusně. Chtěl bych, aby ze mě vytekla všechna krev, co jí v těle mám.“ Depresivní monology jsou výtvarně vyvedeny v duchu expresionistické manýry. Dynamický postup ohnivých emocí je ztvárněn bouřlivými metamorfózami hrdinova vzhledu, jeho velikosti apod. V těle mu při tom bouří i skrumáž postaviček. Kartotéku citací stylů moderního umění tak David B. obohacuje o napodobování art brut. Zajíma-

David B. Padoucnice 6

vé jsou v šestém díle Padoucnice i stránkové kompozice, kdy konvenční sadu okének obemývá jako ornament dominantní motiv, např. schoulené bratrovo tělo v epileptické křeči.

Poslední díl Padoucnice – a tím i celá série – vrcholí podivnou snovou, téměř bardickou scénou, v níž si oba sourozenci vyříkávají, proč spolu tak těžko vycházejí. Nemocný bratr se ale od jisté doby na konzistentní výrok nezmůže, proto si to vyříkává hlavně David sám se sebou. Smíření s osudem může dojít jen samomluvou. Smutné připomenutí, že v určitých životních chvílích už nám ten, komu máme ještě mnoho co říct, nemůže naslouchat.

Jaroslav Balvín ml.

David B., Padoucnice 6. Mot, Praha 2007

Helšus si říká o Thálii

Smrt obchodního cestujícího, hra Artura Millera prvně uvedená na scéně v roce 1949, zaznívá v Česku v roce 2008 s novou naléhavostí. Sledujeme drama člověka, který si zastírá, že už na svoji profesi nestačí, a s nejlepšími úmysly a čirou optimistickou až komickou horoucností věří, že zase všechno zvládne a také jeho synové musí mít úspěch, protože už jako dětem jim všechno šlo. Vedle obchodního cestujícího Willyho Lomana stojí jeho uštvaná žena Linda a synové Biff a Happy. Režisér Vít Vencel nastudoval v libereckém Divadle F. X. Šaldy strhující představení, kdy se chvílemi proti své vůli smějete a častěji vám běhá mráz po zádech.

Willyho Lomana hraje Václav Helšus na krev, prodírá se nejtemnějšími zákruty duše. Charakterní herec, který dokázal z hlediště do jeviště předat složité intelektuální postřehy a myšlenky, se tady, v roli Lomana, dostává k pojmenování toho nejpodstatnějšího – stárí je porážka, ztráta profesních schopností je porážka, ztráta nadějí ve své syny – pokračovatele je porážka, ale jako Willy Loman pořád, třeba nesmyslně, věří, že se to už konečně musí obrátit! Bez té naděje nelze žít. Helšusův Loman je heroický, trapný, směšný, všechno najednou. Ve své zarputilosti chvílemi až dojemný, což za okamžik srazí nesmyslným mentorováním. Kvůli strhujícímu Helšusovi si návštěvník tuhle hru uchová v paměti. Myslím, že k takovému výkonu je nutno se protrpět. Nestačí zestárnout, a vůbec ne dozrát, tohle zneužívané slovo sugeruje, že člověk na stará kolena všechno pochopí a zmoudří. Jenže ono asi zmoudřet nejde a také nelze věčně odsouvat chvíle účtování.

Režisér Vít Vencel hereckou akcí dotahuje charakteristiku hlavní postavy, třeba v okamžicích, kdy se Lomanovi jeho manželka snaží navléci plášť. Šťastnou ruku měl

i ve výběru protihráčů hlavního hrdiny. Tre-
fil se do jejich naturelů, třeba na první po-
hled nevýrazná Štěpánka Prýmková ztvár-
ňuje submisivní manželku a matku Lindu,
která nechce nic jiného než udržet rodinu.
Je z ní cítit maminkovská vřelost a úzkost.
Dělá, že se vlastně nic neděje, jen tatínek je
unavený, i když je to mnohem horší. Až
v závěru z ní vytryskne bolest.

Něco úsměvu vnese do děje synáček
Happy, hezoun a lichometník, který to umí
s holkama koulet. Šťastný, ale uvnitř ne-
šťastný Happy Tomáše Impseila, na první
pohled strhující ukecaný floutek, kterému
žádná neodolá, svoji vnitřní úzkost zakrývá
sebejistým gestem. Okrasa dámských lož-
nic tatíkem více méně pohrdá, ale stejně ho

má rád, protože i on ho měl jako dítě rád.
Happy ví, co od něj rodina čeká, měl by se
oženit. Často to říká, ale podvědomě se za-
kotvení, že i on by měl být otcem a manže-
lem zajišťujícím rodinu, bojí.

Nejvíce si Willy Loman sliboval od syna
Biffa – Martin Stránský –, gymnaziální spor-
tovní hvězdy, která se na nějakou dobu ně-
kam ztratila. Myslím, že Stránský je spirála,
stažené ocelové pero budíku, urostlý, pohy-
bově zdatný, ale jak je jeho Biff nejistý, půso-
bí neohrabaně. Opravdové peklo ve Smrti
obchodního cestujícího začíná po přestávce,
když se to stočené pero uvolní a sekne, kdy
se zasuté staré hříchy odhalí.

Willymu nabízí málo placenou, ale jis-
tou práci jeho úspěšnější soused a kamarád

Charley (za Jiřího Doseděla na mnou vidě-
né repríze úspěšně zaskakoval režisér Vít
Venc). Charleyho syn Bernard sice nebyl
oblíbený, ale protože byl pilný, je nyní ús-
pěšný. Jana Šulcová jako Žena a Slečna For-
sythová a Šárka Teplíková jako Letta si chtě-
jí něco užít. Strýc Ben Přemysla Houšky je
dobrodruh, kterému to vyšlo, a nesenti-
mentální Howard Wagner Václava Jílka
jsou dobře vystižené postavy, jejichž konání
lze logicky pochopit. To bolavé, palčivé,
mokvavé a neuchopitelné se odehrává
uvnitř rodiny. A sólista tohoto výborného
hereckého kvartetu, Václav Helšus, si ztvár-
něním Willyho Lomana říká o Thálii.

Dobově neutrální kostýmy Dany Hávo-
vé charakterizují jednotlivé postavy a uka-

Svazáci měli modré košile jen na konferencích...

„Push up“ je druh zvedající podprsenky, ale svým způso-
bem i symbol informačního věku. A taky titul hry, jíž se
Roland Schimmelpfennig vrátil do libereckého Malého
divadla (v režii Martina Tichého). Divadlo obvykle reflektuje cosi
obecně zažitého, ovšem tato hra je jedinečná v tom, že vychází z fe-
noménu teprve k nám přicházejícího.

Martin Tichý již před třemi lety režíroval na zdejších prknech
Schimmelpfennigovu Arabskou noc, což byl ojedinělý a velmi
zvláštní dramatický zážitek, oceněný po právu divadelní cenou
Max. Schimmelpfennig tenkrát zamíchal nadpřirozeno do reality
všedního dne a vytvořil tak svéráznou okouzující pohádku.

Hra Push Up 1–3 je oproti pohádce Arabské noci v jistém smys-
lu hyperrealistická, zachycuje a pojmenovává to, co je částečně za-
žité na Západě a do Česka právě přichází – firemní kulturu a „ko-
rekní způsob vyjadřování“. Schimmelpfennig popsal svoje postavy
s groteskním nadhledem a Martin Tichý našel odpovídající herce,
jejichž jednotlivé střety pak precizně vygradoval. Po přátelském klá-
bosení vrátných, Heinricha (Jaromíra Tlalky) a Marie (Michaely
Lohniské), to pořádně jiskří v souboji stárnoucí šéfové Angeliky
a úspěšné firemní hvězdy Sabiny, je to ženský střet na ostří nože,
z kočičích škrábanců pod laskavým úsměvem se stává ostrý boj
o momentální dominanci.

Prostřední „náhlý milostný příběh“ mezi ambiciózním Rober-
tem, kterého ztvárnil hostující Lukáš Jůza, a stejně úspěchu chytivou

Patricií, vykreslenou Veronikou Korytářovou, je nejznepokojivější.
Oba absolvovali kurzy či semestry nonverbálního chování a jsou na-
učení rozebírat svoje protějšky i podle gest a mimiky, ale ve chvíli,
kdy mají řešit svůj osobní vztah, se stávají oběťmi naučeného systé-
mu, který posuzuje výhodnost a nevýhodnost. Místo aby se objali,
se vzájemně analyzují a od obranných vyčkávacích postojů přechá-
zejí k soupeření. Legrační až trochu dojemné je soupeření už opeli-
chaných menších šéfů, kteří akceptovali nejnovější trendy, Ladisla-
va Duška jako Hanse a Víta Musila jako Franka, starých harcovní-
ků, doufajících, že ještě udělají skok nahoru.

Schimmelpfennigovy hry poznáme podle toho, že různí lidé ří-
kají stejné fráze a věty. Angelika a Sabina by opravdu mohly být pří-
telkyně, z Roberta a Patricie by asi byl šťastný pár, protože se ero-
ticky přitahují, a navíc vyznávají stejné hodnoty.

Na variabilní scéně Markéty Sládečkové je zachyceno prostředí
nadnárodní firmy, kostýmy Anny Šafkové definují, jak se má ve-
doucí pracovník, který to chce někam dotáhnout, oblékat. Ve hře
je citováno, jak se má vstřícně a pozitivně chovat a vyjadřovat. Při-
tom jediní kamarádsky komunikující jsou ti nejposlednější, Hein-
rich a Marie. Když začíná boj o úspěch, nastupuje nový způsob vy-
jadřování. Do značné míry mluví jazykem, jaký mají zažitý pra-
covníci personalistických firem a velkých korporací a který popi-
suje tzv. kancelářskou či teambuildingovou kulturu, co se má a ne-
má.

Tenhle jazyk připomíná ptydepe Václava Havla, které vycházelo
z komunistických projevů a úvodníků Rudého práva – jenže svazáci
měli modré košile jen na konferencích. Havlova novoslova byla nad-
sázka, ovšem nyní zaváděné „korekní“ oblékání, standardizované
formy chování a vyjadřování, to vše se ve firmách a úřadech dooprav-

zuji na nadčasovost příběhu, poválečná léta na scéně Michala Syrového vystihuje lednička obličejů, ale nad scénou visí soudobé hi-tech konstrukce.

Téměř šedesát let starou hru Smrt obchodního cestujícího plně chápeme až nyní, kdy se už i u nás projevuje odvrácená tvář amerického snu, života na dluh, kdy „zaplatíš až později“. Hypotéky, splátky a moment, kdy na splácení najednou nemáme, tohle prvně pocítujeme buď my sami, nebo někdo známý či blízký. Helšusův Willy Loman je nezapomenutelný. Generaci kolem padesátky asi bude strašit epizodní postava, úspěšný nekompromisní obchodník Howard Wagner.

Otto Hejnic

dy zabydluje! Úspěšné zvládnutí počestného „meta-jazyka“ dává adeptům naději na profesní úspěch.

Schimmelpfennig sarkasticky rozkrývá vítězící „firemní kulturu“ a její aktivní spoluúčastníky – produkty. Protože jeho Německo je o značný kus dál než my, už ví, čím ti úspěšní za úspěch platí. Push UP 1–3 je velmi vtipná a současná hra, chvílemi groteskní,

chvílemi dojemná. Režisér Martin Tichý dal mnoho-významovému dílu pevný tvar a úspěšně skloubil invenční herecké výkony. Navíc dobře ztvárněný text s nadsázkou zobrazuje, co informativní společnost přináší, co se nás, ve větší či menší míře, bude týkat.

Otto Hejnic

Angelika
a Sabina by
opravdu
mohly být
přítečkyně,
z Roberta
a Patricie by
asi byl šťastný
pár, protože
se eroticky
přitahují,
a navíc
vyznávají
stejně
hodnoty.

Karel Hoff: Fantasticky stručné dějiny řecké (potažmo antické) filozofie

(Antická jména ponecháváme v původním autorově přepisu – red.)

Kapitolka 1.

Se starými Řeky to není žádná sranda. Oni jsou my a tvrdit, že my jsme dál, znamená tak akorát jim nabídnout havárii letadla, projížďku v autě a pornografii na internetu, aniž bychom je ohromili, protože Ikaros bouchl na zem také, koně by ve městech auta předběhli a pornografii staří vyšívali i na keramiku, jako by se nechumelilo. Toť vše.

Existence atomové bomby by ve Sparťanovi okamžitě vyvolala touhu vymazat Athény ze světa a v Athénanovi otázku, jestli by se dalo do takto zničené Sparty vstoupit. Poodhalení tajemství DNA či klonování by je ponechalo lhostejnými: kentauři se zvlášť neosvědčili.

Pravděpodobně by je neohromila ani mikrovlnná trouba, mobil, počítač či Hubbleův teleskop víc než skutečnost, že homosexualita je zarputile nežádoucí jev, neboť odporuje přirozenosti. Hned by se po té nekloudnosti ptali a byli by zatraceně rozčarováni. Nevíme, co je přirozenost.

Možná bychom je oslnili přistáváním na hvězdách, ale to neumíme, a několik kroků po Měsíci, zprostředkovaných videem či filmem, by jim asi připomnělo, co všechno dokázali jejich bohové, třeba Héfaistos, které v konci konců stejně zavrhl.

Neboť co se myšlení týče, byli staří Řekové nesmírně pyšní tvorové – a to jsme po dědili i s chlupy na prázdné dlani celosvětové a lidsky pojaté morálky (a stačila by nám, na mou víru, i ta „kromaňonská“, nežli ovšem líný, ale hladový prapředek zkusil muchomůrku červenou a v následující halucinaci si uvědomil, jak je fajn nepracovat, když se dají oblbovat tímto nešvarem jiní). Ovšem my se za naši nemorálnost vůbec nestydíme a kontinuálně vraždíme Sókraty, křižujeme Kristy, upalujeme Husy a necháváme chladnokrevně umírat každou minutu tisíce lidí hladu tu či tam v tom našem slzavém údolí zahaleném smogem a cynismem povýšeným na volební program tzv.

demokratických politických stran: **bohatý může vše!**

I to je „starořecké“, neboť ona přeslavná demokracie vznikla na hřbetech myriád otroků (se vši vážností, na rozdíl od Aristotela, upozorňuji, že to byli lidé, kteří měli duši!). Rovněž jsme spolkli nadšeně pojem „barbaři nám nejsou rovni“ – a taky se tak chováme od indiánů přes černochoy a jiné „nekřesťanské barbary“ až po Araby a Romany v těchto dnech. Na řadě jsou Číňané.

Se starými Řeky to opravdu není žádná sranda!

Buď ano, nebo ne. Buď hmota, nebo myšlenka. Buď Athény, nebo Sparta, buď Kristus, nebo Dábel, buď kapitalismus, nebo socialismus. Celá naše civilizace (Evropa, Severní Amerika atd., ale jen něco přes 20 zemí zhruba z dvoustovky, přátelé!) šlape v tomto dvojaktu, který páchne rozkladem hůř než výfuk od trabanta.

Mohou za to ale staří Řekové?

Řekl bych, že ne. Byli-li tím žaludem, plodem střetu Východu s rodícím se Západem, v němž je skryt mohutný strom budoucnosti, a asi byli, mohou snad za to, že oni z něj nevyrostli, ale ne za to, že my jsme jej zmrzačili. Naznačili a vytyčili i jiné pěstelské metody, které však dvě tisíciletí velkoryse přehlízíme, neboť my na to máme, stačí si poskočit.

Od r. 610 do roku 510 před naším letopočtem se dály věci. Ne že by se nic nestalo v r. 651 či 508, i tehdy se lidé zabíjeli a okrádali. Oněch 100 let nebylo jediných v historii lidstva, samozřejmě, ale v této nemotorizované době byla zničena Asýrie, Egypt vytlačen z Asie, Babylon rozkotal judskou říši a sám padl před Peršany, skončily říše médská a lýdská, řecké osady v Malé Asii kapitulovaly též, mlelo se to všude, v Athénách vyhnali tyrany, v Římě krále, zhruba v tomto rozpětí žijí Buddha, Lao-c' asi i Zarathušta, Konfucius, bibličtí proroci – a v Řecku se zrodila **filozofie**.

Myslíím Řekům totiž došla trpělivost s olympským ragbyovým týmem, jehož for-

ma povážlivě klesala a v tabulce životních hodnot myslitelů sjížděl na sestupová místa. Nelze popřít, v krajských přeborech ještě pořád Zeus a jeho primadony kralovali, ale ve hvězdných sférách už nehráli a posily nepřilétaly. Pokusy navázat s unavenými reprezentanty všehomíra kontakt prostřednictvím mysterií či věštíren sice přinášely určité výsledky a třeba do delfské věštírny si chodily pro radu takové kapacity jako Solón, Sókratés, Platón či Aischylos, nemluvě o Alexandru Makedonském, ale odpovědi na jednotliviny či ryze osobní prožívání nemohly uspokojit touhu po obecnějším poznání. Nedá se přímo říci, že by Řekové přestali věřit, ale odmítli důrazně takovou myšlenku, jakou se zaskvěl pozdější křesťanský církevní otec Tertullián, který prohlásil, aniž řekl: „**Věřím, protože je to absurdní!**“

K takové pošetilosti (byť velmi funkční, neboť umožňuje určité pevné zakotvení v té životní mizérii!) Řekové nikdy nedospěli. Svůj rozum nenechali nikdy spoutat neomylnými svatými knihami ani nedotknutelnou kastou kněžích svázaných církevním chomoutem. Pravda, měli básně Homérovy a Hésiodovy, které výrazně ovlivňovaly tisíc let každého Heléna, ale nepovažovali tyto verše za absolutní pravdu bez prostoru pro člověka jako tvůrce vlastního osudu. Na Osud totiž neměli ani olympští bohové.

Samozřejmě že městský stát bránil svou ideologii a v r. 432 př. n. l. byl v Athénách přijat Diopeithův zákon proti bezbožnosti (asebeia) a trestným se stalo i popírání a zanedbávání státních bohů. Zákon byl namířen proti sofistům (viz dále) a Perikleovi (athénský strateg z 5. st.). Na základě tohoto zákona byli obžalováni filozofové Anaxagorás, Prótagorás, Sókratés a Aristoteles, dramatik Aristofanés, sochař Feidiás i hetéra Frýné (**neodpustím si historický drb: Frýné byla špičková topmodelka, která stála slavnému sochaři Práxitelovi jako vzor bohyně Afrodité. Byla za to souzena. Hypereidés, jenž ji obhajoval, v jedné chvíli odhalil před soudní stolicí její**

ňadra s tím, že se jedná o služku Afrodity, nikoli o bezbožnici. Vyšlo to, pro odsouzení hlasovali jenom ti, co nebyli v tu chvíli přítomni, chlastali v parlamentním bufetu a mrzelo je, že neviděli).

Než se Řekové pustili do přímého filozofování, dosáhli určitého myšlenkového průniku do problému, co je původní a základní látkou (arché) a počátkem všeho, zda je lidská duše (séma) nesmrtelná, zda se stěhuje (takzvaná metempsychóza) aj., právě pak prostřednictvím funkčních mysterií.

Nicméně nesmíme zapomínat, že iniciační rituály, ať už kult Déméter, Dionýsa a pěvce Orfea nebo moc delfského orákula či Di-ova dubu v Dódóně, poskytovaly psychologickou útěchu souběžně se vznikající i existující řeckou filozofií prakticky až do onoho slavného období, kdy křesťanství, vyzobavší hrozinky z antických zasvěcovacích obřadů (zákaz pohanského klanění různým bohům, císař Theodosius, rok 395 n. l.) i antické filozofie (uzavření filosofických škol včetně Akademie, císař Justinian, rok 529 n. l.), přemohutný ostatek zbývajícího důrazně zakázalo. Kristovo mumlání o neublížení nepřítelům svým církev vítěznou a bojující neosypalo kopřivkou rozpaků a celá křesťanská civilizace (tedy naše!) tato slova boží dokonale bojkotovala, a objevil-li se kdo, kdož na to upozornil, Kristus raději zmlkl, aby nefoukal do hořících hranic.

Prostě mysteria, od **myein**, zavírat oči, vyloučit vnější svět, odtud i mystika, dlouho fungovala souběžně s filozofií, protože ono je fajn vědět, že počátkem všeho je voda nebo Nehybný hybatel, ale k dobré úrodě či radosti ze života to přispívá asi jako doučování jazykového rozboru k úspěchu v matematice. Vazby tu jsou, ale kdo je vidí?

Na západ od Athén leží město Eleusis, kde nejslavnější řecká mysteria (nejsrozumitelněji řečeno: tajné zasvěcovací obřady) vznikla. Štěpem byl kult bohyně Déméter, jehož se mohli zúčastnit jenom vybraní kandidáti, kteří ovšem pod hrozbou trestu smrti museli přísahat, že nic neprozradí. A taky to dodržovali, takže o celé té psycho sondě do tajemství lidského bytí víme pramálo. Výhruzný antivirový program fungoval po celé věky. „**Když jsem chtěl ve svých výkladech pokračovat a vysvětlit všechno, co se vztahuje k athénské svatyni Eleusinion, vidění ve snách mi v tom zabránilo. Obrátím se tedy k tomu, co je dovoleno psát pro všechny,**“ vzpomínává se zpocený Pausaniás (2. st. n. l.) v knize **Periéghésis tés Hellados (Cestování po Řecku)**.

A tak Cicero (106–43 n. l.) po zasvěcení v eleusinských mystériích prohlásil: „**Naučili jsme se žít a umírat s větší nadějí.**“ Ovšem to byl Říman a navíc právník. Objektivně však i Pindaros (522 nebo 518 – před 431) dávno před ním nadšeně vykřikl: „**Požehnan ten, kdo spatřil tyto věci dřív, než se odebral do dutiny země, neboť on pochopil konec smrtelného bytí a počátek (nového života) daného bohem.**“ To byl sice Řek, vznešený Thébán, ale také básník.

Hésiodos: „Theogoniá“

Zrození bohů

Od Múz helikónských ať naše započne píseň!
Na hoře velké a svaté jsou ony, na Helikónu,
útlýma nohama tančí kol pramene violkového,
okolo oltáře všemohoucího Kronova syna.

A když v Perméssu ještě si pleť svoji omyly hladkou
anebo v studánce Pégasově či v Olmeiu svatém,
na samém vrcholu Helikónu se pustili v reje
ladné, něhyplné a nohy jim neumdlěvaly.
Potom se zvedly a neprůhlednou se oděvše mlhou
kráčely skrze noc a pěly překrásnou píseň, slaviče bouřného Dia
a velebnou argejskou Hérú,
obutou v opánky zlaté, i Athénu jiskrnozrakou, rozenku Dia, vladaře bouří, i Apollóna, zvaného Foibos, a mistryni šípů Artemidu,
zemětrasa a svorník pevnin Poseidáona, ctihodnou Themis i laškovně hledící Afroditu, Diónu krasavici i v zlaté čelence Hébu,
Létó, Íapeta a Krona ošemetného,
Hélia velikého i Selénu skvoucí a Zoru,
černou Noc i velkého Ókeana a Zemi –
jakož i ostatních navěky živých bohů rod svatý.

Od nich Hésiodos se krásně naučil zpívat,
pod svatým Helikónem když jednou jehňata pásí;
tenkráté takové slovo mi bohyně nejdříve řekly,
olympské Múzy, rozenky Dia, vladaře bouří:

„Pastýři z polí, vy sirotci bédní a nic nežli břicha!
Umíme vyprávět smyšlenek mnoho a podobných pravdě;
umíme, když se nám zachce, i o věcech skutečných zpívat.“

•

Vzhůru tedy a začněme od Múz, jež Diovi otci pějící a vznešenou mysl mu uvnitř Olympu baví, spojující, co jest, co bude, co bývalo dříve, v jedinou píseň – a Diovu mysl v Olympu baví olympské Múzy, rozenky Dia, vladaře bouří.

V Peierii je povila otci, Kronovu synu, Mnémosyné, jež chránila ni-
vy při Eleuthéru? O tom zpívaly Múzy, jež bydlí v olympských síd-
lech,
devět dcer, jež z velikého se zrodily Dia, Euterpé, Melpomené a Tha-
leia, Erató, Kleió, Terpsichoré a Úranié a Polyhymnia,

devátá Kalliopé – ta ze všech nejváženější;
ona totiž i ctihodné krále doprovází.

– Je blažen, koho si Múzy
zamilují; pak z úst mu sladká pramení slova.
– Zdravím vás, Diovy děti, a o píseň rozkošnou prosím!
– Povězte, odkud se poprvé vzali bozi a země, odkud řeky a ne-
změrné moře, vlnami vzduté, bleskotající hvězdy a nad nimi oblo-
ha šírá, kteří bohové z těch se zrodili, dárcové dobra, kterak si roz-
dali pocty a podělili se o svět
a jak Olymp o mnoha roklich si zabrali prvně. To mi zvěstujte, Mú-
zy, jež bydlíte v olympských domech,
od počátku, a mluvte, co z toho se nejdříve stalo.

Tak tedy nejdříve vznikl Chaos, ale pak Země širokoprsá, to na vě-
ky bezpečné pro všechny sídlo,
pro nesmrtelné, jimž temeno sněžného Olympu patří,
spolu s mráкотným Tartarem v útrokách široké země – a s ní Erós,
jenž z věčných bohů je nejspanilejší,
údy oprošťuje a veškerých bohů a lidí
mysl v prsou si podmaňuje i rozšafný rozum.
Z Chaosu černá Noc a Erebos počátek vzali; z Noci se zase narodil
Aithér a Den, který v lásce
z objetí Erebu počala matka a přivedla na svět. Země zrodila napřed
jí samé podobné nebe – Urana plného hvězd, kol dokola aby ji ha-
lil,
aby blaženým bohům byl na věky bezpečným sídlem;
mocné pak zrodila hory, ty rozkošné příbytky bohyň,
příbytky nymf, které v roklinatých si libují horách.
Povila ona i netknuté moře, vlnami vzduté,
Pontos, bez rozkoše a lásky; leč potom se vzdala
Uranovi a z toho se narodil Ókeanos,
zvířený do dna, i Koios a Kreios a Hyperión,
Íapetos a Theia a Rheia a Mnémosyné,
Foibé v čelence zlaté i Themis a líbezná Téthys.
Po nich přišel ten nejmladší na svět, úskočný Kronos,
nejstrašlivější z dětí; měl otce bujného nerad.

Kyklópy zrodila potom; ti měli troufalé srdce, Steropés jako Brontés
i silácké povahy Argés, kteří зробili blesk a hrom dali Diovi otci;

•

Rheia si ulehla s Kronem a zrodila proslulé děti:

Histiú, Démétrú, Hérú, jež zlaté opánky nosí, hřmotného Zemětra-
sa i velkého siláka Háda

o srdci nelítostném a bytem v podzemním domě;
potom chytrého Dia – toť otec bohů i lidí,

pod jehož hromobitím se třese i široká země.

Veliký Kronos je polykal všechny, jak některý z lůna
posvátného se na kolena své matky dostal;

o to mu šlo, aby z obdivuhodných zplozenců nebes
nedostal královskou čest mezi nesmrtelnými jiný.

Od hvězdnatého Urana a od Země věděl,

jaký ho čeká osud: že syn ho porobí vlastní, třeba je veliký silák, dle
úradků velkého Dia. Proto byl na číhané, ne slep, a hlídaje pilně, po-
lykal svoje děti – a nezměrný žal měla Rheia. Ale když otce bohů
a lidí už porodit měla,

Dia, tenkrát snažně své rodiče prosila milé, Úrana hvězdnatého
i Zemi, své rodiče vlastní, aby jí vynášeli nějakou lest, jak udržet
v skrytu zrození milého syna, hřích na otci spáchaný ztrestat,
pomstít i děti, jež spolkl ten lstivec, veliký Kronos.

Milenou dceru slyšeli oni a dali si říci:

řekli jí pěkně to, co je souzeno, aby se zběhlo okolo krále Krona a je-
ho chrabrého syna.

Do Lyktu, žírného kraje, ji poslali potom, tenkrátě totiž, když po-
rodit měla to nejmladší dítě,

velkého Dia; jej od ní pak přijala olbřímí Země na širé Krétě, že bu-
de ho živit a bude ho pěstít. Tam ho nesla skrz kvapící noc a černou
a přišla do Lyktu nejdřív a pak ho vlastníma rukama skryla
v jeskyni nedostupné, až v nitru posvátné země,
na Kozí hoře, zalesněné a porostlé hustě.

Tomu Kronovi, vládci, jenž bohům kraloval dříve,
do plének zabalila a podala veliký kámen.

On jej do rukou vzal a uložil do svého břicha, bláhovec! Na to ne-
pomysliv, že za jeho zády nikoli kámen, leč syn mu zůstal, nepřemo-
žený, bezstarostný, jenž brzy ho silou i rukama zdolá,
vezme mu důstojenství a sám bude panovat bohům.

Potom už ovšem vládcova síla i spanilé údy bujely rychle, a pak,
když oběh roků se skončil, zaskočen obmyslem Země a její důmysl-
ností vyvrhl ven své děti ten lstivec, veliký Kronos, podlehnul oše-
metnosti a síle vlastního syna.

Ze všeho nejdříve zvrátil ten kámen, jež naposled spolkl;

ten pak na zemi širé a plné cest Zeus vztyčil

v roklích pod Parnásem až v blahoslavené Pýthó,

památník pro potomky, div divoucí pro smrtelníky.

Z okovů krutých pak vyvázal rodné Kronovy bratry,

Úranovce, jež otec byl spoutal z pošetilsti;

ti se mu za dobrodiní pak odvděčit nezapomněli:

darovali mu hrom i hromoklín bleskotající, dali mu blesk; ty dřív
měla schovány olbřímí Země;

na ty spoléhaje teď kraluje lidem i bohům...

*...a tak dále přes „obmyslníka, chytrého Prométhea“, který na Dia
vytáhoval všelijaké triky v prospěch toho podivného lidského rodu, ne-
boť Zeus „nepřál plemeni jasanovému, co na zemi bydlí a žije, smr-
telným lidem“, přes nádherně drsné proklínání žen, jež by feminist-
kám tak zhusilo kůži, že by až vypadaly zpředu vábně. To Zeus zne-
chucený Prométheem, jenž daroval lidstvu i oheň, poručil Héfaistovi, ať
zrobí z hlíny figuru „ctihodné panny“, kterou dověňčila „Athéné, bo-
hyně sivooká“. „Úžas jal bohy nesmrtelné i smrtelné lidi / nad tou
návnadou zlou, s níž neporadí si nikdo. / Od ní pochází totiž to sa-
mičí pohlaví, ženy, / od ní je ženské pokolení, to škodlivé plémě.“
Hésiodos tuto myšlenku rozvíjí tak jímavě, že mu člověk vidí až do po-
stele – ale jeho tam nevidí. No jo. Nálada se básníkovi zvedne, až když
líčí válku mezi těmi na vrchu Othrye, kde nasupeně sídlili „Titáni po-
divuhodní“, a těmi, co se na vrchu Olympu shromáždili, „bohové,
dárkové dobra, které povila vlasatá Rheia, objata Kronem“. Bítevní
scény líčí jako chlap, a když jsou Titáni poraženi, vrací se básník a tem-
ně popisuje kraj světa, kam byli poražení bozi svrženi:*

Tam jsou Tartaru potemnělého i mráкотné země,

tam jsou i moře nedotčeného i hvězdného nebe,

po pořádku těch živlů všech i zdroje i konce, zasmušilé a ztuchlé,
jichž bohové sami se hrozí – obrovský jícen, a na jeho dno by se ne-
dostal nikdo

za celý boží rok, kdyby jednou do brány vkročil;

naopak, sem a tam by ho víchr podával víchru, jeden horší než dru-
hý; je děsný i pro nesmrtelné

bohy ten div; i smoločerné Noci tu stojí strašlivý dům a do temno-
modrých je zahalen stínů.

*Opravdu hezké. Následuje podobně chmurně vznešené pění o podsvětí,
trestání stohlavého Tyfóea hromotřasem Diem – no a pak výčet Diových
manželek a dětí bohů, jež přišly na svět... A po dlouhém seznamu bo-
hyň, „co se smrtelnými si ulehly muži, ač samy/ nesmrtelné, a po-
vily děti, podobné bohům“, přichází poněkud zvláštní závěr:*

To jsou ty, které se smrtelnými si ulehly muži, nesmrtelné, a zrodily
dětí, podobné bohům. Nyní mi zpívejte o rodu žen, vy líbezno-
hlasé olympské Múzy, rozenky Dia, vladaře bouří!

Jo, ti básníci, potom se v nich vyznej! Ironie, nebo touha?

Martina Kavková

Martina Kavková nemá ráda autorské medailony. Když jsem její básně (které odmítá nazývat básněmi) publikoval před třemi roky v rubrice Literaturistický průvodce, psal jsem o ní jako o osmnáctileté studentce gymnázia. Dnes jí tedy bude kolem jednadvaceti let a možná studuje nějakou školu. „Představ si, jak se ti básníci představují,“ napsala mi. „Většinou pocházejí z nějaké lokality, která je ovlivnila v jejich nazírání a většinou si tento svět konzervují ve svých básních. Co na to říct? Možná nejsem výjimkou. To je asi vše.“

I.

Nebesa nametla střepy do podolku, v místech,
kde z hrůzy jen se hřmí –
vychýlena je mi ústy noc. Olovo padlo v ohybu
těžkých vod. Odlilo se slovo,
co krovem převálo.

Do klenového povodí zarachal let ticha. Nebe
protéká ramenem řeky, nabývá na počet hvězd
– stříbřenka odražená.

II.

I projevil se otisk muže. To prasklina –
ve skále, vymletá větrem.
Kámen na kámen vrstvený jako by se nic
nedělo,
nikdo nedobývá.
Rány se zacelí, ale v nitru pusto po odchodu.
Jen ozvěna se žene krajem

drtí kámen.

III.

Koš – spojení dvou paží;
teplo škytá pulsem, vyoraná cesta k pláči
a nahlas se svlékat slovem, když
muž na dálku zahaleká, že i on

i on uvnitř nosí
zasazené tajemství. V klíně je cítit
na dálku
hliněný prach.

V.

Pokřížená naše těla do půli noci
stékají oblými tvary. Po dešti: soukromí,
na slabiky vykřičená rozkoš

je pravá noc poesie

V.

Němé jsou nástrahy, vyhoštěné až na
kůrku chleba. A mlč, když jsi bohu
libý, zvedáš oblohu nad tělo,
kůstky vhozené pod stůl, že se to nehodí –
ubrusem stíráš víno ze země, když není, kdo
by okusil
sněhem potloukáš se, a mlč si,
blízko to mám! Do nebe.

Odpustit pustinám

kdeco se smíří nad žhářstvím
pouště už jména nemají; jsou toulavá –
místa. Kolébají širokými boky
do záře majáků
v rákosí se obráží samota – zase sama
ušpulená uhnout v zátočině, kam nevůstl žádný tok
a pod chodidly šplouchá pevnina

plovoucí ostrov v znečištěné vodě
má sklony k přílišné výmluvnosti,
když doutná hladina
i písčný břeh
je vypálený.

A co!

už je blízko k tísní skel
den prsty přesahuje noc
a ještě se v nocích tvých

zdá
ještě se něco
v nocích vytýká

Skřípe zeď, když se převaluje. Pak
ráno planiny otékají
i pošplíchaná krajina v půli pohybu ustrne –
nyní lidi kulminují v potopu
z hrubých úst
jsou vyneseny
potom noc je natolik osiřelá

kolik hlasů zavírá se do sebe?

Pohlaví noci má cosi z panny
mlčí se
tehdy brzy se stmívá

když noc dnem je potřísněna

bez pohnutí.

Na dně uvízly otřepy šupin. V kuse
voda klove: tok. Tok!

Drezína noci číhá před přejezdem,
venku se slabě povětrí.

Za plotem ploty sesuly se k zemi, skanzen –
snad to byl něčí rodný dům. Sám sebe v oknech obhlíží.
Tma se otočila na půlnoc, to pak v dálce
spěšně zahuláká lokomotiva

a po chvíli
ztratí svůj směr.

I.

Vyřezaný hrom v tváři
ze dřeva bouřky
odsekáváš na tělo
plno třísek.

Z letokruhů vyšťípáme
jedna druhou.
Malé dítě.

///

S navršeným uhlákem noci vejít do kůlny: položí šátek na kliku,
jses tu na chvíli, co kuřata utratím. Přes sníh tisknou se první kro-
ky. Zahrada se sadem teskně hrbí po obzoru. Jen co v kamnech
praskne kost, usedne ke stolu pozorujíc, jestli i sníh dodržuje výlu-
ku.

Zatímco někdo ve stodole přepočítává brambory.

Tma.

podívej se –
tma neotevřela dveře;
v síni nad úzkým ohněm
z kamen
suší se houslový klíč

slyší, jak těsno je v hrobě!
těsno je v hrobě

a tma
v sadě se domyká

v sobě splav

ještě se jezy prohýbaly
pod vyžebnaným nánosem
a voda umývala klenbu u dna – tu špínu co ze tmy
lezla a ráchat se až na dřeň směla
podél krajů ostrost zářezů pohybuje výškami stromů
tři metry v řádu aby nestihly se utopit rostou jak zvody!

dosud bylo ticho tržná rána
někdo klove do chřtánu hrnce to milenky:
prosí muže když vídají se především bez opevnění slovem
převalují si boky a palci si mnou ušní boltce
a tehdy vylévají se beze slova – mlčení šustí o horní patro něco do-
pověz
jezy bývají v noci jaksi
samo
sebou
splavné

Mediální (po)věstník

Stoprocentní bio, stoprocentní život (?)

Jak je tak všechno v pohybu (a kór v 21. století, díky „zasítovanému světu“), mnohé jevy už nestačí jenom komentovat „že jsou“. Je potřeba sledovat „JAK jsou“. Třeba takový bio-boom, zdravý styl života, ekologické uvědomění nebo oslava východoasijské filozofie implantované do každodenního života. To, že JSOU a že se dějí, je věc navýsost jasná; jde jen o to, JAK jsou, jak se dějí, jak se nám vpíjejí pod kůži a prosakují do našeho myšlení.

Bio se vyvinulo v tak silný „brand“, že by v současné době od ostatních mega-značek nedostalo pár facek jako ještě před pár lety, ale klíďo pídó by si mohlo vedle nich stoupnout do řady a stejně hrdě se tam prsit na okolní svět. Někdo nedá dopustit na ofajfkovanou mikinu nebo trenčle a nic jiného na sebe prostě nevezme, někdo nepozře jinou mrkev nebo si neumyje vlasy jiným šampónem, než na kterých se třepotá zelený oválek s nápisem BIO (popř. ještě EKO). Bio trend (záležitost krátkodobá) se tak stává bio stylem (záležitostí dlouhodobou).

A co tomu říká trh? No co – spokojeně si pobroukává. Kam totiž čert nemůže, tam nastrčí marketáka (v horším případě marketečku). A tak se stalo, že se tahle banda šikulů a šikulek za pomoci týmu kreativců a kreativek vrhla na další segment a vymyslela přímo hlavou (nebo snad něčím jiným?) další produkt, který by mohl být bio, a tím i víc zkvalitňovat život. 100% bio lubrikační gel tak prostě nemůže nechat chladného nikoho, komu jde o zdraví v každém pididetailu životní pouti. Díra na trhu zaplácnutá, úkol splněn, odškrtnuto – co dál?

Pod čarou: Nemilosrdné pracky trhu se sá-pou po všem, z čeho aspoň malounko smrdí

zisk. Báječným příkladem budiž nejmenovaný veletrh na pražském Výstavišti, který se tam ke konci března natřásal v rytmu bia. Podle letáku každý, kdo ho navštívil, dostal zdarma „mandalu na mobil“! V životě jsou nabídky, které se neodmítají. Tak schválně: Kolika (Ne)Pražákům vlaje na mluvící krabičce barevná mandala? Jak jsem tak stihla vypořizovat, podle návštěvnosti by jich mělo být požehnaně. A nejvíc pak by se měly třepotat na kočárech s mimčaty; veletrh totiž místy připomínal spíš školku.

Asi bych měla držet ústa a krok – mezi bio stánky jsem se vydala z čistě profesních důvodů, a tedy i na náklady podniku, který mě živí. To ale nic nemění na tom, aby člověk nemohl mít husí kůži z toho, co se tam dělo. Jedna část veletrhu v jednom z palácových křídel připomínala koutek pro občerstvení. Jaké však k mému zděšení přišlo překvápko, když na každém z asi třiceti stolečků plápolal plamen vysoké svíce, u stolku se sedělo zásadně po dvou, a to proto, že jeden (většinou ONA) „vykládal“ a druhý bez dechu poslouchal, a mezi tím vším se to hemžilo zvědavci a čumily, kteří si dodávali odvahy vysolit těch dvěstěpádo a nechat si taky z karet nebo z ruky vyvěštit. Pak že je magie duchovní věda. Houby duchovní – těžký byznys.

A vlaje mandala na mobilu i mně? Kdo chce vědět víc, nechť kouká dočíst (Po)věstník až do konce! Třeba během čtení dojde elektronické nirvány a před očima se mu rozvinou mandaloidní klikyháky.

**Namyšlená
teta Hana
aneb Sluchátka,
kam se podíváš**

Za mých mladých let byl mezi dětskou smečkou sídlištních králíkáren kingem

horolezectví tak budou díky ČRoR moci „sledovat výpravu jednoho z nejúspěšnějších českých horolezců Radka Jaroše na himálajské vrcholy Dhaulágirí a Annapurnu. Ve vysílání se objeví živé telefonáty z expedice, na rozhlasových webových stránkách lidé najdou záznamy telefonátů, videa a fotografickou dokumentaci“ (www.ceskamedia.cz). A aby nebyl celé téhle mediálně vlezlé šaškarády konec, na webových stránkách už je od apríla možné najít „Jarošův profil, video z balení na cesty, popis trasy a ukázky z jeho předchozích výstupů“.

Pod čarou: Kdo nejde s námi, toho převálcujem. Poselství současného mediálního diskurzu se vznáší nad všemi jeho účastníky, a i když nahlas nevyřčené, přesto přítomné a mocnější, než by se mohlo zdát. Kdo se zastaví (technologicky i ideově), třeba jen aby se krátce nadechnul a rozmyslel, kam dál, toho rozjetý moloch totálně sešrotuje. Čumilství hýbe světem, lidé se rádi dívají, obrázky vždycky táhly, tak proč se nepodívat Radkovi do bágla, kolik ponožek, balíčků hrozin, trenčlů a moirových trik si s sebou na veřejlap bere. Být při tom je sice fajn (viz živé telefonáty), dokud se ale na to nenabálí tuny naprosto zbytečného materiálu (údaje o velikosti šlápoty, šířce maček nebo délce cepínu, grafiky přímé úměry mezi zvyšující se námahou a počtem propocených nátělníků, odhady a dohady, v kolik hodin SEČ slunce poprvé dopadne na horolezcův stan apod.), které mají naprosto stejnou funkci jako vycpávky v podprsénkách: Na oko zvětšit objem, ceteris paribus. A realita je někde trochu jinde.

i reklama chce neobyklým, nápadným slovem vymezit místo určitému pojmu nebo předmětu v lidské podobě a touze, chce býti vábníčkou, předvídavě naladěnou, aby přilákala všetečné kolemjdoucí (...)“ – František Halas – 1947 in HALAS, František. Životem umřít. (Výbor z veršů) Praha: Československý spisovatel, 1989.

Babí léto

Ubrousku
prostři se!
k čemu by byly
čtyři nohy

Necválá
nekope
nedupe
občas zaskřípe
jako nerozum
na začátku cesty

Na konci
je ovšem prostřeno
pro všechny zvědavé
možná
i zvědavé

Vzpomínky

HALAS, František. Životem umřít. (Výbor z veršů)

Praha:

Československý spisovatel, 1989

Poetické okénko...

...v květnu otvírám v rukavičkách halasovských slov. Občas se totiž zdá, že život je jedna velká reklama: Co máme jíst, jak se oblékat, co si myslet, co říkat a vůbec jak správně žít. A kam se v tom všem vůbec poděla poezie? To je vlastně také reklama, třeba na babí léto. „Mezi reklamou a poezií je plno příbuzností. Obě chtějí objevovat, chválit a doporučovat věci tohoto světa. Co je báseň než méně či více podařený prospekt, který promlouvá za mlčící tvar, předmět, sen, naději? Čím je než touhou vyzbrojit slovem to, co samo o sobě je příliš tičné, osamocené, nenápadné, v koutku se krčící? Poezie

P. S. Mandalu jsem samozřejmě žádnou nedostala; nejspíš proto, že jsem pro pořadatele veletrhu nespádala do kolonky „člověk z davu“, ale představovala pro ně číselný kód jako stovka dalších „profesních partnerů“. A taky asi proto jsem si odnášela plnou náruč tiskových materiálů, plastových zip-desek (jistě z EKO-plastu), letáků (tištěných jistě na neběleném papíře – některé na to OPRAVDU vypadaly...), grafů (vytištěných jistě EKO-barvami na EKO-tiskárně), prezentací (jak EKO-úsporné...) a jásavě červenou (jistě EKO-) klíčenku Billa. Když jde o (EKO)byznys, eko nezná eko-bratra.

Kateřina Komorádová

Svět je tak nelogický!

Již starý Jára Cimrman tvrdil, že je nesmysl popravovat v roce 1621 sedmadvacet českých pánů. Jak správně poznamenal, bylo by mnohem lepší zlikvidovat o šest lidí méně, nebo s popravou pár let počkat.

Nejde ovšem jen o státé české pány. Nelogičnost a rozporů má v sobě česká historie i současnost habaděj.

Jak může například proslulé Moravské pole, na němž padl Přemysl Otakar II., ležet někde mezi Dürnkrutem a Jedenspeigenem v Dolních Rakousích?

Jakou představu o rodinných poměrech českých spisovatelů si asi může udělat nebohý žák, kterému ve škole tvrdí, že Ivan Olbracht byl synem Antala Staška a jeho manželky, rozené Schönfeldové?

Lze jistěmu významnému národnímu buditeli věřit, že to s obrozením českého národa a jazyka myslel vážně, když si sám ponechal hezké německé jméno Jungmann? Neměl si místo vymyšlení čistonosplený raději zamést před vlastním prahem?

Opravdu byly Loděnice u Berouna ideálním místem pro výrobu gramodesek?

Neměl by existovat nějaký zákon, který by komunistické straně zakazoval sídlit v ulici Politických vězňů? (Ale ne aby se přesunula třeba na Palachovo náměstí...)

Proč je v Praze velvyslanectví Kuby na Sibiřském náměstí, když k tomuto účelu snad není vhodnějšího místa než náměstí Kubánského?

Pro spravedlnost je nutno dodat, že ani jinde ve světě na tom s logikou nejsou o moc lépe:

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Vždyť lze považovat za logické, aby se nejstarší most v Paříži jmenoval „Pont neuf“, neboli „Nový most“?

Není přežitkem nazývat ostrovy v Karibiku Západोindickými, když už po těch staletích přece jen dobře víme, že do Indie je to z nich po čertech daleko?

Jak to přijde, že suvenýry zpodobňující americkou sochu Svobody jsou „made in China“?

O říjnových revolucích, které vypukávají v listopadu, už tohoto taky bylo hodně napsáno...

Nepřepočítal se Alexandre Dumas při psaní Tří mušketýrů?

Nezapomněl Samuel Beckett v Čekání na Godota na jednu postavu?

Nebo z úplně jiných soudků:

Proč o sobě některá vína vehementně prohlašují, že jsou suchá, když stačí jedině ukápnutí na ubrus či košili, a hned je jasné, že je to lež jak věž?

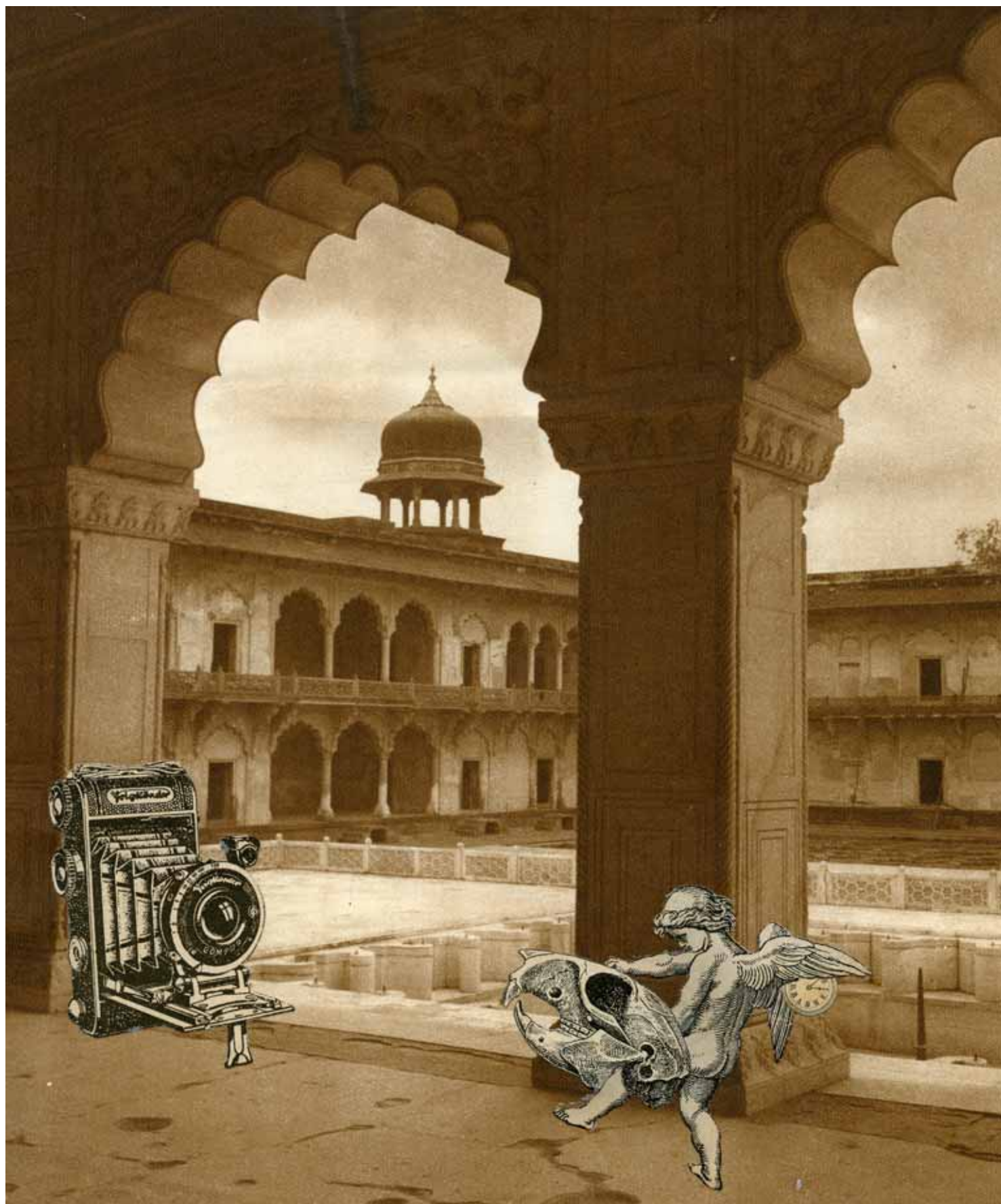
Jaktože je možné rozbít atom? To už přece nemůže být a-tom. Nerozbíjíme spíš jenom tomy?

Znamená úsloví, že je „jeden za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet“, opravdu, že jsou oba stejní? Vždyť je-li někdo „bez dvou za dvacet“, vychází z toho čistě matematicky, že je celkem za dvacet dva, což je o čtyři větší lump než ten za osmnáct.

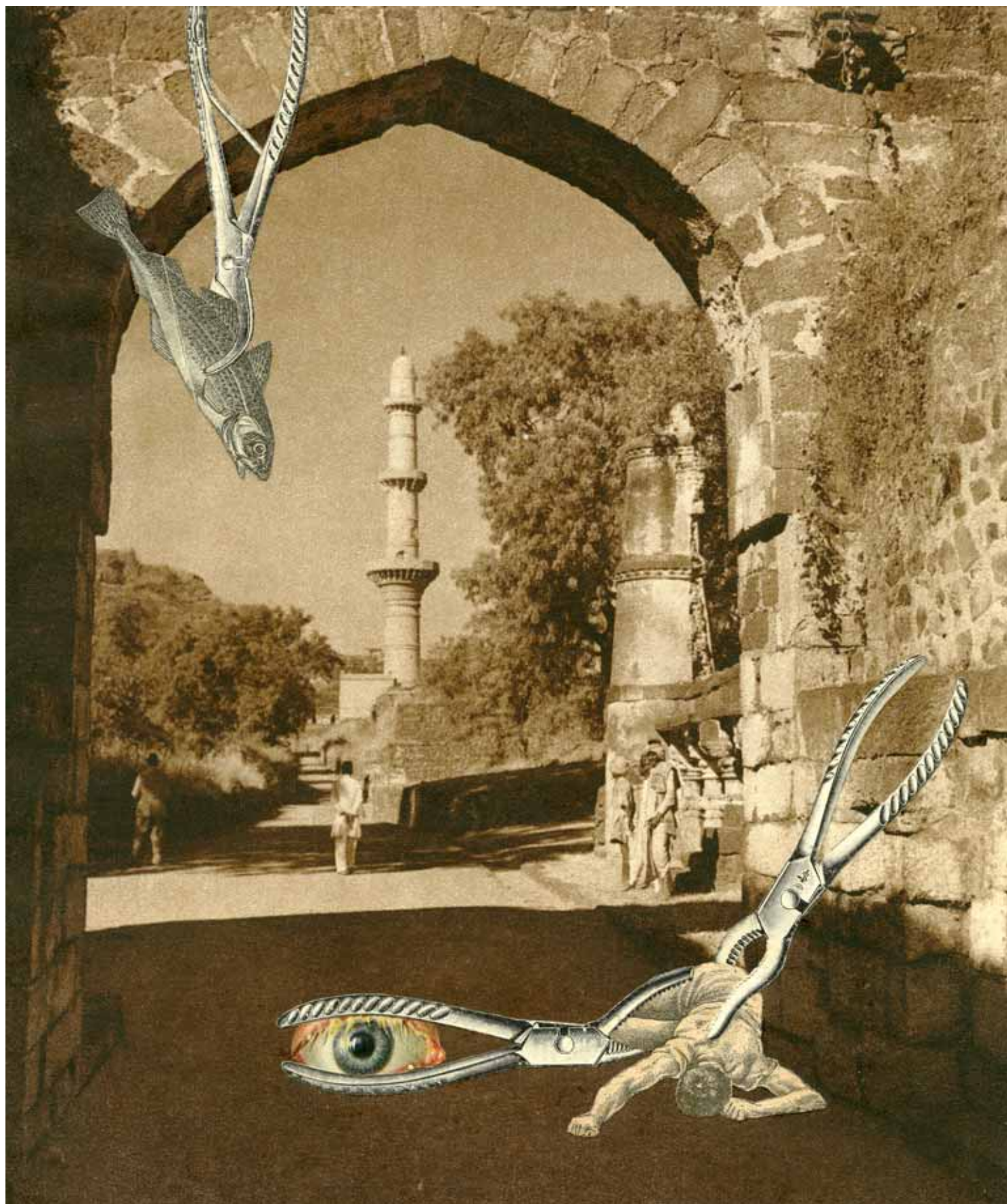
A vůbec, není společnost, která si říká znalostní, přestože moc dobře ví, že nic neví, trochu padlá na hlavu?

The image features a dark, textured background with a repeating pattern of the text "Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II." in a light, sans-serif font. The text is oriented horizontally and appears to be layered, creating a sense of depth. A large, thin white circle is positioned in the upper right quadrant, partially overlapping the text. In the lower left, there is a small, solid white circle. The overall composition is abstract and minimalist.

II. **Rachel Epstein:** Příběhy z bezprostředního
středního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein:
pstein: Příběhy z bezprostředního
ěhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II.
dního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein:
čna II. Rachel Epstein:
na II. **Rachel Epstein: Příběhy**
na II. Rachel Epstein: Příběhy
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
prostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy
běhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel
II. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
ředního (Ne)Skutečna II. Rachel
(Ne)Skutečna II. **Rachel Epstein:**
o (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel
el Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. **Rachel**
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
ezprostředního (Ne)Skutečna II.
kutečna II. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
(Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy
prostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního
II. **Rachel Epstein: Příběhy**
(e)Skutečna II. **Rachel**
ředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein: Příběhy
Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein:
in: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II.
čna II. Rachel Epstein:
Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního (Ne)Skutečna II.
II. **Rachel Epstein: Příběhy z bezprostředního**
z bezprostředního (Ne)Skutečna II. Rachel Epstein:

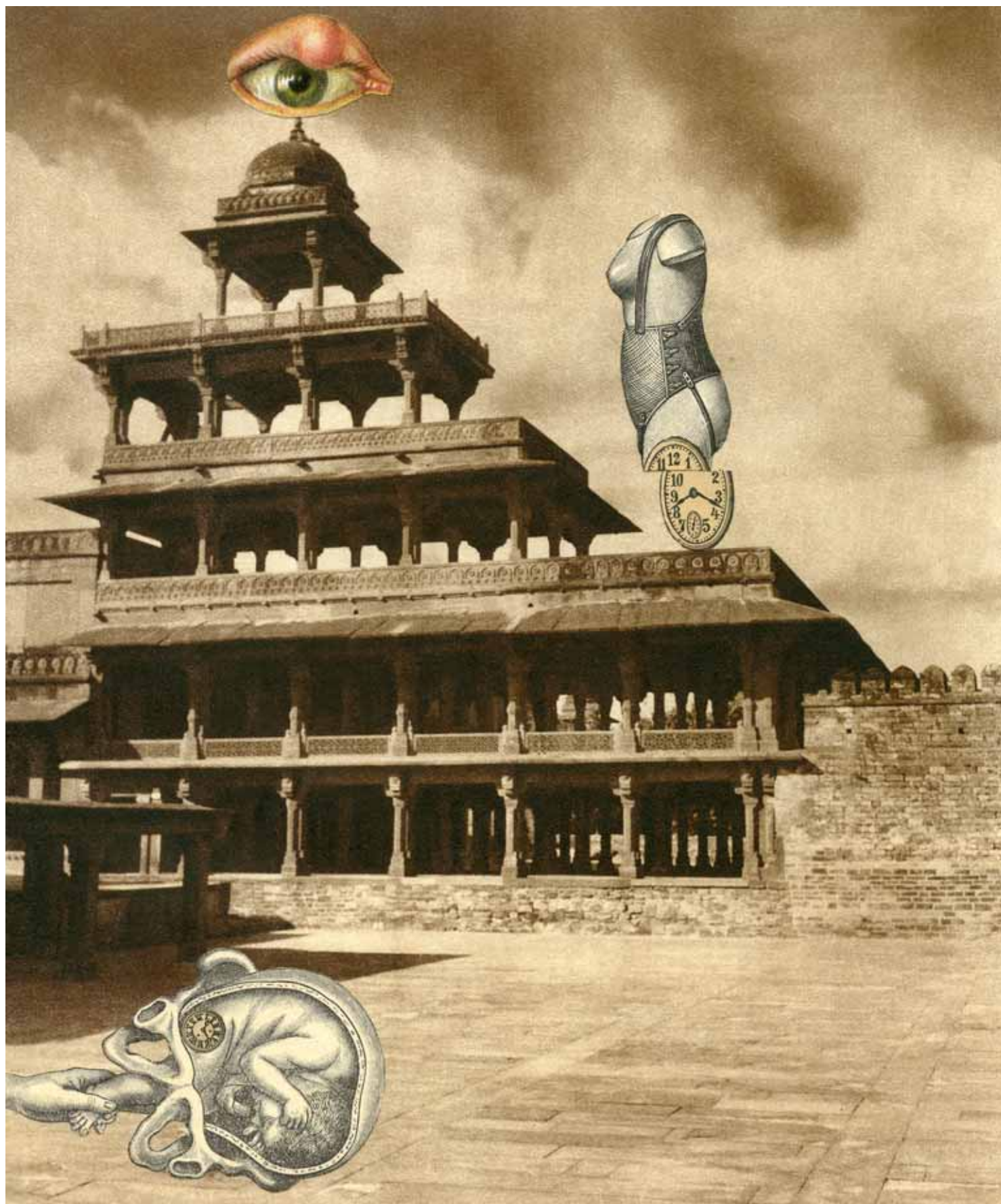

Brána vnímání

E. Ionescu

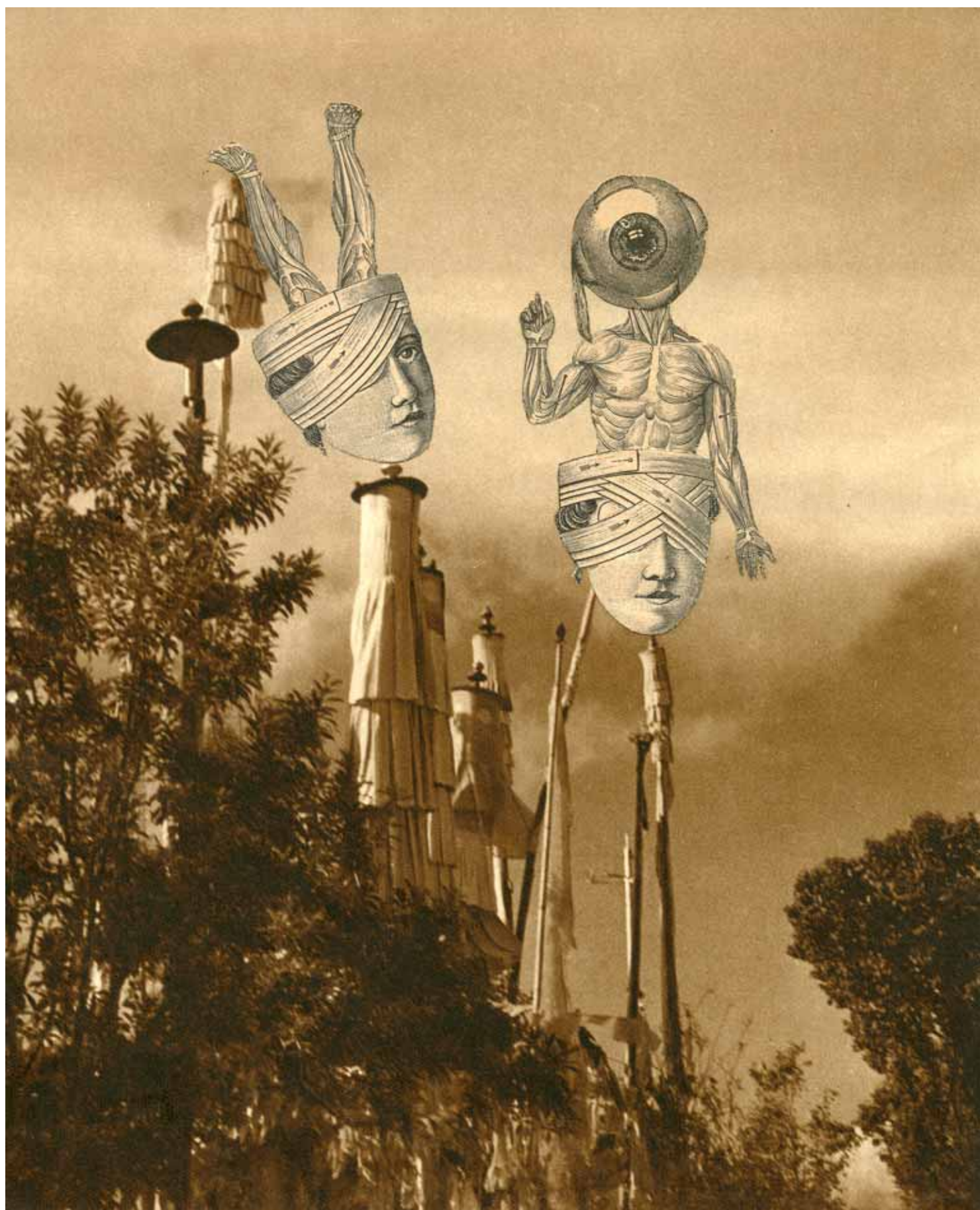
Magdaléna

Rozcestí

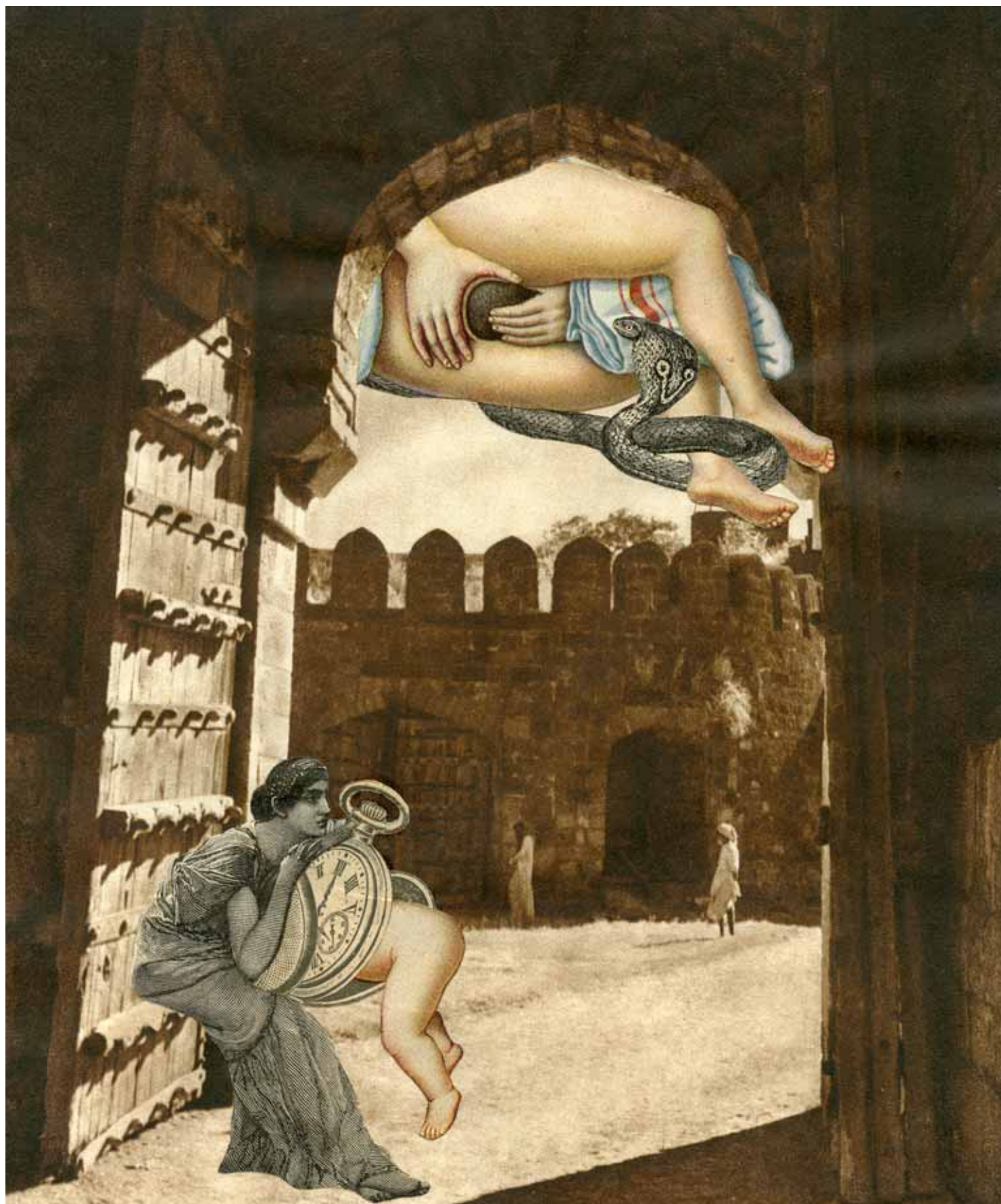

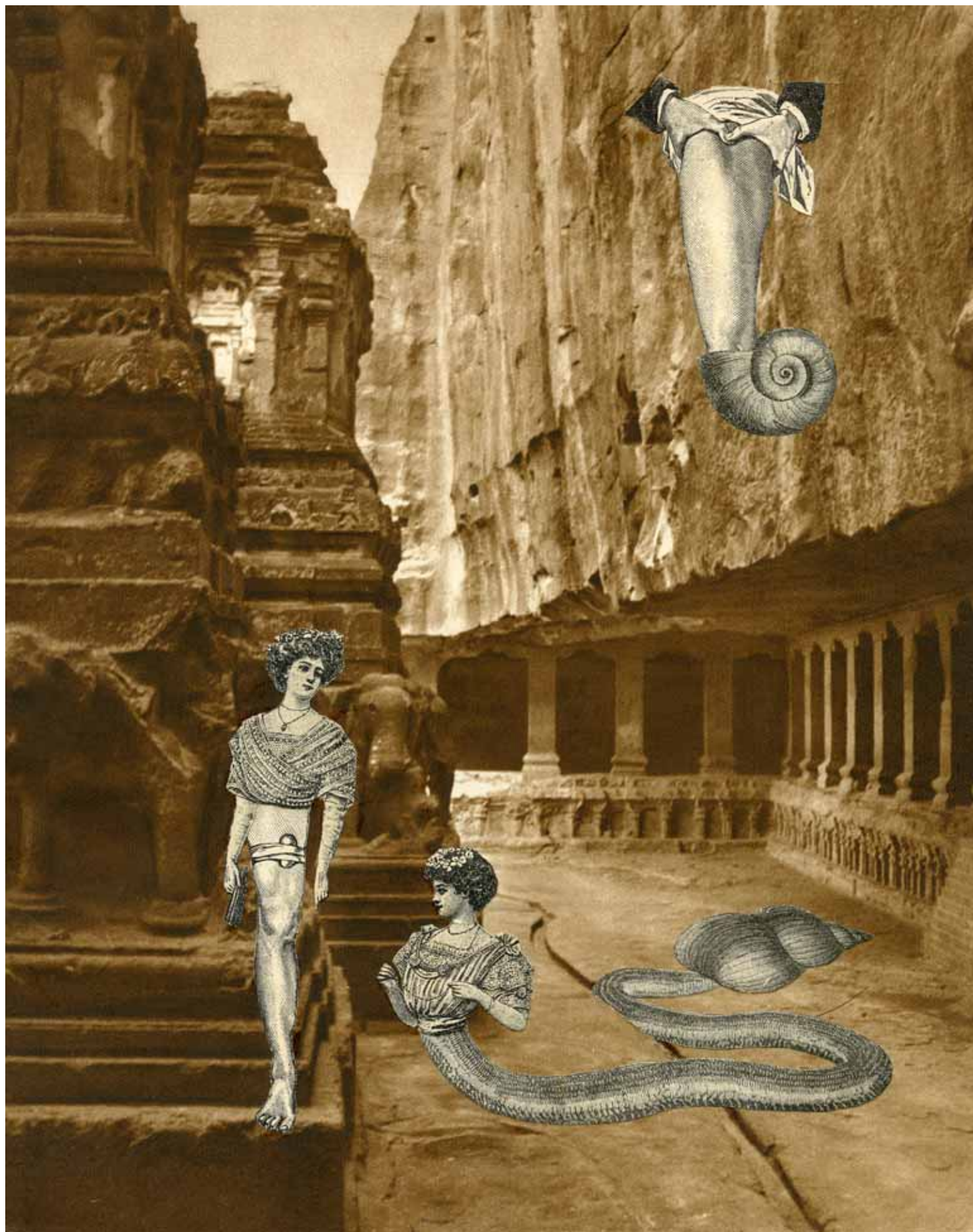
Bez názvu

Stravovací a věroučná pravidla slečny R. (triptych pro katedrálu Dalet, část I.)

Ztráta možnosti dýchat (triptych pro katedrálu Dalet, část III.)

V příštím čísle (vychází 1. června 2008)

najdete:

Postřehy ke korespondenci
Václava Havla
s Františkem Janouchem

Básně prozaika
Jiřího Hájíčka

Jihočeský blok

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!